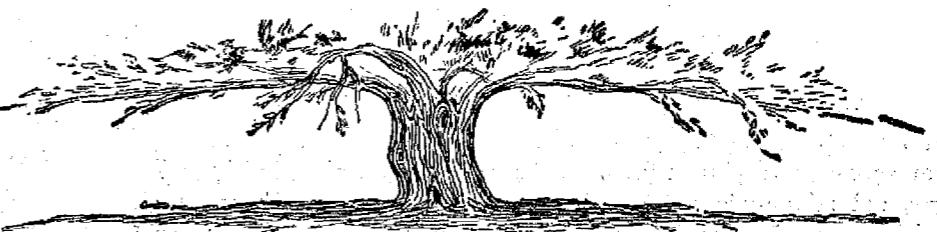

ΣΑΤΥΡΟΣ ΠΑΙΖΟΝ ΜΕ ΤΟΝ ΕΡΩΤΑ

ΕΡΓΟΝ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ ΧΑΛΕΠΑ

ΠΑΝΔΑΘΗΝΑΙΔΑ

ΕΤΟΣ Δ^η
30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1903

ΕΝΑΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Εἶνε πολὺς καιρός, δέκα ἵσως καὶ δώδεκα χρόνια, ἀφότου ἐδιάβασα εἰς κάποιον Ἡμερολόγιον τὸ πρῶτον του ποίημα. Ἐπεγράφετο «Ταραντῖνοι». Μία σύντομος, ταχυτάτη εἰκὼν λαοῦ διασκεδάζοντος ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν τῶν τυράννων του, καὶ τίποτε ἄλλο. Τὸ ποίημα δὲν ἦτο βέβαια εἴχοχον ἀλλὰ πρέπει νὰ είχε κάτι τὸ ξεχωριστὸν καὶ τὸ ἀσυνείδιστον, διότι τὸ δόνομα ποὺ εἶδα ἀπὸ κάτω, τὸ νέον καὶ ὅλως διόλου ἀγγωστόν, — Κωνστ. Π. Καβάφης, μοῦ ἔκαρφωθη ἀπὸ τότε. Καὶ ἀπὸ τότε ἀγαποῦσα νὰ διαβάζω ὅτι ἀπαντοῦσα μὲ αὐτὸ τὸ δόνομα, ποίημάτα πάντοτε, πολὺ ἀραιά, πολὺ σύντομα, μιὰ φορά τὸ χρόνο ἀπὸ δέκα - εἴκοσι στίχους, πότε εἰς τὸ «Ἀστυ», πότε εἰς τὸ «Ἡμερολόγιον» Σκόκου, πότε εἰς τὸν «Ἄγυπτιακὸν Λωτόν», καὶ μίαν φορὰν εἰς τὰ «Παναθήναια».

Τὰ χρόνια περνοῦσαν, καὶ καθένα κάτι ἐπρόσθετεν εἰς τὴν μικρὰν αὐτῆν καὶ σκόρπιαν συλλογῆν· ἀλλὰ συγχρόνως κάτι ἐπρόσθετε καὶ μέσα μου. Σιγά - σιγά ἡ προσοχὴ μου μετέβλημη εἰς ἐκτίμησιν κ' εξάφνα, μίαν ἡμέραν, παρετήρησα μ' ἐκπλήξιν, μὲ φόβον, ὅτι ἡ ἐκτίμησις εἶχε φθάση τὰ ἐπικίνδυνα δρια τοῦ θαυμασμοῦ. Διότι δὲν εἶνε διλωσιόλον ἀκίνδυνον πρᾶγμα, πιστεύσατέ με, νὰ θαυμάζετε ἓνα ποιητὴν ποὺ δνομάζεται Καβάφης, καὶ εἶνε Ἀλεξανδρίνος, καὶ δὲν ἔγραψεν εἴως τώρα παρὰ δώδεκα, τὸ πολὺ δεκαπέντε ποιήματα, — καὶ αὐτὰ χωρίς ποτε νὰ μαζευθοῦν καὶ νὰ τυπωθοῦν σὲ γιαπωνέζικο χαρτί, — καὶ ποὺ ποτὲ δὲν ἐγράφη μέρον δι' αὐτὸν εἰς ἐφημερίδα, καὶ

ποὺ ποτὲ δὲν ἔφανη τὸνόμα του ἀλλού, παρὰ μετρημένες φορὲς κάτω ἀπὸ τοὺς ὀλίγους στίχους του.

Ο, τι μὲ ἀνησυχεῖ προπάντων εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν, εἶνε ἡ ἴσχυότης τοῦ χαρτοφύλακίου. Εἴξενδρο καλά, ὅτι οἱ περισσότεροι ἀνθρώποι θαμβούνται ἀπὸ τὸ ποσόν, καὶ πολὺ δυσκολεύονται νὰ παραδεχθοῦν ὅτι μέσα σ' ἓνα γυάλινό μπουκαλάπι ἔγκλειεται κάποτε διλόκληρος φοδόκηπος. Ἄλλα τὸ αἰσθῆμα δέν τους ἔφωται αὐτούς. . . Καὶ σας εἶπα εἰς ποιὸν σημεῖον εἰδίσκετο τὸ ίδιον μου αἰσθῆμα, τὸ μυστικόν, ὅταν ἔλαβα τὴν ἔξαφνικήν εὐχαρίστησιν νὰ γνωρίσω καὶ προσωπικῶς τὸν κ. Κωνστ. Π. Καβάφην, ἐπισκεπτόμενον τὰς Ἀθήνας μας, διὰ πρώτην φορὰν νόμιζω, πρὸ δύο ἔτῶν.

Εἶνε νέος, ἀλλ' ὅχι εἰς τὴν πρώτην νεότητα. Βαθειά μελαχροινὸς, ὡς γηγενῆς τῆς Αἰγύπτου, μὲ μαῦρον μουστακάκι, μὲ γυαλιὰ μύωπος, μὲ περιβολὴν ἀλεξανδρινοῦ κομψευμένου, ἀγγλίζουσαν ἔλαφροτατα, καὶ μὲ φυσιογνωμίαν συμπαθῆ, ἡ δοπία δμως ἐκ τρόπης δύψεως δὲν λέγει πολλὰ πράγματα. Ὅπο τὸ δέξιον ἐμπόρον, γλωσσομάθοῦς κ' εὐγενεστάτον καὶ κοσμικοῦ, κρύπτεται ἐπιμελῶς δ φιλόσοφος καὶ δ ποιητής. Η δμαλία του ἡ ζωηρά, ἡ σχεδὸν στομφώδης καὶ ὑπερβολική, καὶ οἱ τρόποι του οἱ πάρα πολὺ ἀβροί, καὶ ὅλες ἐκεῖνες οἱ εἰδγένειές του καὶ οἱ τσιριμόνες, ἐπιλήπτευν κάπιας ἓνα Ἀθηναίον, συνειδισμένον μὲ τὴν σεμνὴν ἀπλότητα καὶ τὴν δειλήν ἀφέλειαν καὶ τὴν ἀγαθήν ἀδεξιότητα τῶν λογίων μας. Ο κ. Καβάφης, ὑπὸ τὴν ἔποψιν αὐτῆν, εἶνε δ ἀντί-

πους τοῦ κ. Πορφύρα. Πρόπει νὰ τὸν γνω-
ρίσῃ κανεὶς ἀρκετά, διὰ νὰ πεισθῇ ὅτι εἶνε
ὅ ιδιος ἄνθρωπος ποῦ ἔγραψε τὰ ὡραῖα ἐκείνα
ποιήματα. Διότι σιγὰ - σιγὰ θάνατον πολλού, ὅτι
αὐτὰ ποῦ λέγει ὁ ἀλεξανδρινὸς ἔμπροφος μὲ τόσον
παραδίζεντον τρόπον, εἶνε γεμάτα γνῶσιν καὶ πα-
ρατηρησιν, καὶ κάπου-κάπουν θὰ συλλάβῃ καὶ
μερικάς ἀστραπὰς τῶν μαύρων ματιῶν, ἀπὸ
τὰ γυαλιά, ποῦ διανοίγουν δλόκληρον κόσμον,
καὶ προδίδουν - δόξα σοι, ὁ Θεός! — τὸν ἄν-
θρωπον τῆς εὐρείας σκέψεως καὶ τῆς καλλίτε-
χνικῆς ιδιοφυΐας.

Ομοιογῶ, ὅτι δὲν ἐπεδίμενα τὴν ἀποκλυψίν αὐτῆν, διὰ νὰ ἔκφρασω τὸ αἰσθημά μου εἰς τὸν κ. Καβάφην. Ἐκαμα τὴν ἐρωτικήν μου εξομολόγησιν πρὸς τὸν ποιητήν μου ἀμέσως, μὲ τὴν πρώτην γνωριμίαν. Δύο πράγματα ἀπαιτοῦνται διὰ νὰ μὴ πάγη χαμένον ἔνα τέτοιον διάβημα: νὰ πιστεύσουν τὴν εἰλικρίνειά σας καὶ νὰνταποκριθοῦν. Φαίνεται ὅτι οἱ ποιηταὶ εἶνε πλέον φιλάρχεσκοι καὶ πλέον εὔπιστοι ἀπὸ τὰς γυναικας. Ἰσως ὑπάρχουν γυναικες ποὺ ὑποπτεύονται ὅτι δὲν εἶνε ὁραῖαι, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει ποιητής, ποὺ νὰ μὴν ἔχῃ τὴν βεβαιότητα ὅτι εἶνε μεγάλος. Ο κ. Καβάφης λοιπὸν δὲν ἔδυσκολεύθη καθόλου νὰ πιστεύῃ τὴν εἰλικρίνειαν τοῦ αἰσθήματός μου, κ' ἐπειδὴ ἔτυχε,— τί καλὴ σύμπτωσις! — νὰ μ' ἔκτιψῃ ὀλίγον καὶ αὐτὸς ὡς πεζογράφον, ἔκολοκενθη καὶ ἀνταπεκρίθη. Μόνη ἐπέτρεψε δηλαδὴ καὶ μ' ἐβοήθησε μᾶλιστα νὰ... τὸν θαυμάζω. Καὶ ὅταν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν καλήν του πόλην τῆς Ἀλεξανδρείας, μοῦ ἔστειλεν ἀπὸ ἐκεῖ, ἀντιγραμμένα ἐπιμελέστατα, μὲ τὸ καλλιτεχνικὸν καὶ ἰδιόρρυθμον γράψιμον του, μὲ κόκκινον καὶ μὲ μαῦρο μελάνι, εἰς θαυμάσιον ἀγγλικὸν χαρτί, ὅλα του τὰ ποιήματα. Καὶ δχι μόνον αὐτά, τὰ παλαιὰ καὶ γνωστά μου, ὅλλ' ἐφρόντισε νὰ μοῦ στέλλῃ καὶ ἄλλα δύο, τὰ ὅποια ἔγραψεν ἐν τῷ μεταξύ,— φυσικά, ἀφοῦ ἐπέρασσαν δύο χρόνια, — καὶ νὰ μοῦ πάρῃ ἔνα παλαιόν, τὸ διοποιῶν ἐνόμιζεν ὅτι δὲν ἥτο «ἄξιον τῆς τιμῆς» νὰ εὑρίσκεται στὰ χέρια μου. Τὸ ἐλυπήθηκα πολύ, ὅλλ' ἐπειδὴ σέβομαι τὰς ἰδιοτροπίας τῶν ποιητῶν, τούς το ἐπέστρεψα. Ήτο οἱ ποιωτόφωντοι ἐκεῖνοι «Ταραντῖνοι».

Καὶ τὸν ψάποτελεση τὴν ραυστεράν εκεῖνην μοσφήν, τὴν οὐσιαστικωτέραν, ἡ ὅποια δὲν ἔχει σχέσιν οὔτε μὲ τὴν λέξιν, οὔτε μὲ τὸν ρυθμόν, οὔτε μὲ τὴν δύμαν; τὴν καθαυτὸ καλλιτεχνικὴν μορφήν, ἡ ὅποια μένει καὶ ἀφοῦ τυχὸν ἀλλαχθοῦν ὅλη ἀντή; Υποθέτω, ὅτι διὰ τὸν Καβάφην καὶ ἡ ἐργασία αὐτῆς, ἡ ὀλωσδιόλου διανοητική, ἀπαιτεῖ πολὺν χρόνον. Άλλ' ἀφοῦ τελειώσῃ,— τὸ ποίημα, κατ' οὐσίαν, είνε ἔτοιμον. Δὲν μένει παρὰ νὰ ἔκφρασθῇ. Νὰ ἐκλεχθοῦν δηλαδὴ αἱ ὀπολύτως ἀναγκαῖαι λέξεις, ὃστε νὰ μὴ περισσεύῃ, νὰ μὴ λείπῃ καμμία, καὶ νὰ παραταχθοῦν κατὰ τρόπον ὃστε νὰ ποτελέσουν μίαν ἔξωτάτην μορφήν, τελείως ὀρμάζουσαν, τελείως ἀνταποκρινομένην πρὸς τὴν ἰδέαν. Καὶ ἡ ἐργασία αὐτῆς ἀπαιτεῖ τὸν περισσότερον χρόνουν. Τώρα ὁ ποιητής θὰ λεπτολογήσῃ, — μὲ δλον του τὸ διαιώμα πλέον,— καὶ θὰ ἔχῃ νὰ κάμῃ μὲ δλα ἐκεῖνα τὰ «μικρὰ πράγματα» τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, τὰ βασανιστικά, ποὺ ἀποτελοῦν τὴν τελειότητα, ἡ ὅποια δμως δὲν εἶνε «μικρὸν πράγμα»... Καὶ ἀπὸ τὸ ἀπελπιστικὸν ἐκεῖνο χάος τῶν σβύσιμάτων, τῶν προσθηκῶν, τῶν παραπομπῶν, τῶν ἀλλεπαλλήλων διορθώσεων, ἀπὸ τὸν λαβύρινθον τοῦ χειρογράφου, ποὺ μαρτυρεῖ τόσους ἀγῶνας, τόσον μακροχρόνιον προσπάθειαν, τόσον δισταγμόν, ὃ ποιητής, διστάζων ἀκόμη, θὰ ἔχωρίσῃ τοὺς ὀλίγους του τελευταίους στίχους, θὰ τοὺς καθαρογράψῃ, καὶ μὲ τὴν γενναιοτέραν προσπάθειαν καταπνίγων τὸν τελευταῖον, τὸν ἐπιμονώτερον δισταγμόν, — ἀν το κατορθώσῃ, — θὰ τους ὑπογράψῃ.

Ἐτσι γίνεται ἔνα ποίημα τὸν χρόνον...

* * .

Τώρα μοῦ μένουν ἔνα, δύο, τρία... δώδεκα ποιήματα. Καὶ οἱ «Ταραντῖνοι» δεκατρία Αὐτὸς εἶνε δλον τὸ ἔργον τοῦ Καβάφη. Ἔγραψε καὶ μερικὰ ἄλλα, ἀλλ' ἡ τὰ παρέδωσεν

ματα, ποῦ δὲν ἐφαντᾶσσο, καὶ μετὰ τὴν ὑποψίαν σου ἀκόμη, ὅτι θὰ τὰ ἔχῃ. Κάτι τι ἀπειρως συγκεντρωμένον καὶ ἀπειρως μεστόν. "Ολα τὰ ποιήματα δύσα θὰ ἔγραφεν εἰς τὸν ἴδιον καιρόν, σφικτοδεμένα, συμπιεσμένα, εἰς τοὺς πέντε· δέκα αὐτοὺς στίχους. Καὶ τὸ ποιηματάκι τὸ μικροσκοπικόν, ἀπλόνει, ἀπλόνει, ξετυλίγεται, ξεχειλίζει, καὶ σοῦ γεμίζει τὴν ψυχήν.

“Ολα τὰ ποιήματα τοῦ Καβάφη δὲν είνε βέ-
βαια ἐπίσης περιεκτικὰ κ' ἐπίσης θαυμάσια. Διὰ
τὰ πρῶτά του μάλιστα, τὰ νεανικώτερα, εἰμπο-
ρεῖ καὶ νὰ μὴ χρειάζεται μικροσκόπιον. Τὰ
ἄλλα δῆμοι, — πέντε ή ἕξ ἀπὸ τὰ τελευταῖα, —
είνε ἀκριβῶς δύως ἔξιτησα νὰ σᾶς παραστήσω,
καὶ αὐτὰ κυρίως τὸν χαρακτηρίζουν. ‘Αλλ’ ἀς
διμιλήσωμεν καλλίτερα μὲ τὰ πράγματα. Κά-
μετέ μου πρῶτα τὴν χάριν νὰ διαβάσετε αὐτό :

ΔΕΗΣΙΣ

‘Η θάλασσα στὰ βάθη της πῆρ· ἔνα ναύτη. —
‘Η μάνα του, ἀνήξεσθη, πηγαίνει καὶ ἀνάφτει

στὴν Παναγία μπροστὰ ἔνα νήψηλὸν κερί γιὰ νὰ ἐπιστρέψῃ γρήγορα καὶ νᾶν καλοὶ καὶ ροὶ —

καὶ δῆλο πρὸς τὸν ἄνεμο στήνει ταῦται.
Ἄλλα, ἐνῷ προσεύχεται καὶ δέεται αὐτῇ,

ἥ εἰκὼν ἀκούει σοβαρῇ καὶ λυπημένῃ,
ἔξενδοντας πᾶς δὲν θάλαθη πιὰ ὁ υἱὸς ποῦ περιμένει.

Ἐχει, βλέπετε, τὴν σφραγίδα του καὶ αὐτὸ τὸ ποιηματάκι. Ὁ ρυθμός του δεν εἶνε ἡ συνειδισμένη τυμπανοκρουσία, ἡ γλῶσσά του ἔχει πολὺ τὸν ἀτομικὸν χαρακτῆρα, καὶ ἡ πλουσιωτάτη ὅμοιοικαταληξία — ὅμοιοι λεξίαι μᾶλλον, κερκηριαροί, αὐτή-αντή, ὅπως θὰ τὴν ἀπαντήσωμεν καὶ εἰς ἄλλα ποιήματα τοῦ Καβάφη, — ἔχει τι τὸ σεμνὸν καὶ μαλακόν, τὸ σχεδὸν κρύφιον, ποῦ δὲν καταστρέψει, ὡς ἀπότομος ἔκφρησις ρουκέτας, τὸν θρηνώδη λυρισμόν, τὴν ἥρεμον μελαγχολίαν τῆς φράσεως. Εἶνε μία φόρμα τελείως ἀρμόδουσα εἰς τὴν ἰδέαν. Ἀν δὲ προσέξετε καὶ εἰς τὴν ἰδέαν αὐτήν, θάνακαλύψετε κάποιαν σύνθεσιν εἰς τὴν ἀπλότητά της, φιλοσοφικὸν βάθος, συμβολισμὸν ἀν θέλετε, καὶ ίσως τὸ εἰκόνισμα, τὸ κερί, ἡ μάνα, ἡ θάλασσα, ὁ ναυτής, νὰ σᾶς φανοῦν διαιροφετικὰ ἀπὸ δ̄τι τὰ ἑυάρτερα, γενικώτερα καὶ διαιρέστερα. Λέγω «ἴσως», διότι αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δὲν ἔκφραζεται ἐδῶ κατὰ τρόπον, ὃ δύοτοις θὰ μᾶς ἐπέβαλλε τὸ «βεβαίως». Ἀλλὰ καὶ ἡ ἔξωτάτη μορφὴ ἔχει μερικάς ἐλλείψεις, ποῦ ὃ ἴδιος ὁ κ. Καβάφης, μὲ τὴν λεπτολόγον ἀκρίβειαν συμφέρον, καὶ δὲν εὐρίσκει τὴν δικαίωσιν, τὴν δόξαν καὶ τὴν νίκην παρὰ μόνον μετὰ θάνατον, — εἶνε προϊὸν μελέτης μαροῦς καὶ γνώσεως τελείας. Προδίδει δόλοκληρον σύστημα κοινωνικῆς φιλοσοφίας, καταστρωθὲν ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Πόσας παρατηρήσεις θὰ ἔκαμε, καὶ πόσας γνώμας θὰ ἔκοσκινισε, καὶ πόσας εἰκόνας θὰ συνεδύσειν ὁ ποιητής, ὅτον εὐρίσκετο εἰς αὐτὸν τὸν κύκλον τῶν ἰδεῶν, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ δριστικὸν συμπέρασμα, διὰ νὰ ξεχωρίσῃ τὴν ἰδέαν καθαράν, ὡριμην πλέον δὲ αἰσθητοποιήσιν. Καὶ ἴδού, εἰς στιγμὴν ὁραίας ἐμπνεύσεως, τοῦ παρθυσιάζονται αἱ Θερμοπύλαι, αἱ ἀθάνατοι Θερμοπύλαι, ὡς ἡ ζωηροτέρᾳ εἰκόνῃ, ὡς τὸ τελειότερον σύμβολον. Ἡ φιλοσοφία ἔγινε πλέον ποίησις, ἡ ἴδεα ἐπλάσθη. Τώρα πρέπει νὰ ποδοδηθῇ μὲ λεξεις. Ἡ μεγάλη φυσικότης ἐπιτυγχάνεται ἐδῶ διὰ τῆς μεγάλης ἐπιτηδεύσεως, καὶ δῆλη αὐτὴ ἡ ἑκευθερία, ἡ λιτότης, ἡ εὐκολία τῶν στίχων, ποῦ νομίζει κανεὶς δτι εἶνε αὐτοσχέδιοι, δὲν ἀποκρύπτει ἀπὸ τὸν γνώστην τὸν μαρούν καὶ σοφὸν ἀγῶνα, δὲν ποῖος ὑπέταξε τὴν ἴδεαν εἰς τὴν ἔκφρασιν.

Η ιστορία και η μυθολογία παρέχουν συχνά εις τὸν κ. Καβάφην τὸν θεμέλιον τῶν ποιημάτων του. Ἀλλὰ περιορίζεται πάντοτε εἰς ἐν γεγονός, εἰς μάκρα εἰκόνα, ἐγκλείουσαν αὐτηρόδως τὴν ἰδέαν, ποῦ θέλει νὰ παρουσιάσῃ οὕτω στηριγμένην ἐπὶ βάσεως ἀσφαλοῦς κ' αἰώνιας. Διὰ τοῦτο εἰς τὸ ποιήματά του δὲν θάπαντήσετε σύμβολα διασταυρούμενα πικνῖς, δὲν θὰ ἴδητε τὸν φρότον ἐκεῖνον τῶν ιστορικῶν και μυθολογικῶν ὄντων, ποῦ βαρύνει τὰ ποιήματα ὅλων συγχρόνων ποιητῶν, και ποῦ προδίδει κάποτε ἐπίδεξιν κ' ἐπιπλαισίητα, και ποῦ προζενεὶ ζάλην κ' ἐκμηδένισιν. Καὶ διὰ νὰ ἐκτιμήσετε αὐτὴν τὴν ὀλιγάρκειαν και τὴν συμμετρίαν, ἵδου η ὁραία αὐτῆ.

ΔΙΑΚΟΠΗ

Τὸ ἔργον τῶν θεῶν διακόπτουμε ἡμεῖς τὰ βιαστικά κι ἀπειρα δύντα τῆς στιγμῆς. Στῆς Φθίας και στῆς Ἐλευσίνος τὰ παλατία η Θέτις και η Δήμητρα ἔργα καλά δροχίζουν μέσε σε φλόγες και κατνόν. Ἀλλὰ πάντοτε η Μετάνειρα ἀπὸ τὰ διομάτια τοῦ βιασιλέως τρέχει καταφομαγμένη και πάντοτε δη Πηλεὺς φοβάται κ' ἐπεμβαίνει.

Ἄλλα και ὅταν η εἰκὼν δὲν είνε παρόμενη σοφώτατα ἀπὸ τὴν ιστορίαν και τὴν μυθολογίαν, ἀλλ' ἀπλούστατα και ἀνθρωπινάτατα ἀπὸ τὴν φύσιν, ἀπὸ τὴν ζωήν, η ἴδια ἐγκράτεια και η ἴδια αὐτηρόδητης βασιλεύει. Μία εἰκόνων, ἀναπτυσσομένη κ' ἐξελισσομένη φυσικῶς, είνε τὸ ποίημα δλον ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους:

ΚΕΡΙΑ

Ἡ ἀγαπητὲς τοῦ μέλλοντός μας μέρις ἀραδιομέναις στέκοντ' ἐπιφορτά μας. σῶν μιὰ σειρά κεράμια ὀναμάτενα — χρυσᾶ. ζεστά και ζωηρά κεφάλια.

Ἡ περασμέναις μέραις πίσω μένουν μιὰ θλιβερὴ σειρά κεριῶν σθνομένων τὰ ποιητές τηγάνουν κατνόν ἀκόμη, κατάμαυρα κεφάλια, ψυχρά, λυωμένα

Δὲν θέλω νά τα βλέπω, μὲ λυτεῖ η μορφή των, και μὲ λυτεῖ τὸ πρότοιο φῶς των νὰ θυμοῦμαι. Εμπρὸς κυττάχω τάναμμένα μου κερά. Δὲν θέλω νὰ γυρίσω ποῦ η ἀποτεινὴ γραμμή μακραίνει, τη γηγηρα ποῦ η σκοτεινὴ γραμμή μακραίνει, τη γηγηρα ποῦ τὰ σθνοτά κεριά πληθαίνουν.

Ομολογῶ, δτι τὸ ποίημα αὐτὸ ἐξήσκησεν επ' ἐμοῦ ἐν εἶδος παραδόξου ὑποβοήτης. Μολονότι εἰς τὴν ἀρχήν, — και εἰς τὸ τέλος ἀκόμη, — η εἰκὼν δὲν μοῦ ἐφάνη τελείως εὐτυχής, δὲν ἥξενδρω πῶς τὰ κεριά αὐτὰ κατώρ-

θωσαν νὰ ζωντανέψουν εἰς τὴν φαντασίαν μου, και τώρα. δσες φροδὲς κυττάχω ἐμπρὸς μου, η γυρίσω δπίσω μου, εἰνε ἀδύνατον νὰ μὴν ἰδω μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τὴν φωτεινὴν αὐτὴν γραμμήν τῶν ἀναμμένων κεριῶν και τὴν θλιβεράν, — πόσον θλιβεράν, ἀλλοιμονον! — τῶν σθνομένων... Ισως η μαγγανεία αὐτὴ δρείλεται εἰς τὸν θρηνούν τῶν τριῶν τελευταίων στίχων, εἰς τὴν διδυνηρὰν ἀπήχησιν τῶν λέξεων, αἱ δποιαὶ ἐξέρχονται, νομίζεις, βιαστικαι, διὰ νὰ προφθάσουν, νὰ μὴ διακοποῦν ἀπὸ λυγμούς... . 'Αλλ' ἐκεῖνο ποῦ μὲ συνεκλόνισε περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο, και μοῦ ἔκαμεν ἐντύπωσιν καταπληκτικήν, και τὸ ἀπεστήθισα χωρὶς γά το θέλω, και τὸ ψιθυροῦντας βαυκάλημα εἰς τὰς ἀγρυπνίας τοῦ πόνου μου, και ἐνρίσκω μέσα εἰς αὐτὸ τὴν θλιμμένην ψυχήν μου, τὴν σπάραγμένην ζωήν μου, είνε τὸ ἀπελπιστικόν, τὸ μοιραῖον αὐτὸ ποίημα, ποῦ ἐπιγράφεται:

ΤΕΙΧΗ

Χωρὶς περίσκεψιν, χωρὶς λόπην, χωρὶς αἰδώ, μεγάλα κ' ὑψηλὰ τριγύρῳ μον ἐκτισαν τείχη.

Και τώρα κάθημαι και ἀπελπίζομαι ἐδῶ

Μὲ τρόχει τὴν καρδιὰν και τὸν νοῦν αὐτὴ η τύχη, διότι πρόγυματα ποιλλά ἔξι νὰ κάμιο είλον.

Α, ὅταν ἐκτιξαν τὰ τείχη πδες νὰ μὴ προσέξω.

Άλλα δὲν ἥκουσα ποτὲ κρότον κτιστῶν η ἥχον. Ανεπισθήτως μ' ἔκλεισαν ἀπὸ τὸν κόσμον ἔξι.

Ἄρκετά ποιήματα συγχρόνων ποιητῶν μας, ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ δη πολὺς κόσμος τάντιπαρέρχεται δις ἀπατανόητα, μ' ἔκαμαν ἐπίσης νὰ μείνω μὲ ἀνοικτὸν στόμα. Και ποιλλὰ ἐπίσης τάπεστήθισα, και εἰς στιγμᾶς ρέμβης τὰ ἐπανελάμβανα δις μίαν ἥχο τῆς ἴδιας μου ψυχῆς. 'Αλλ' ὀλίγα, ποιλλὰ ὀλίγα διετήρησαν τὸ κράτος αὐτὸ μέχρι τέλους. Σιγά - σιγά μον ἐφαίνοντο ἐπιτηδευμένα, ἀνειλικρινή, ἀπατηλά, κενά, και σιγά - σιγά ἔπινσα νὰ τὰ πιστεύω. Τὸ «Τείχη» διμος τοῦ Καβάφη ἀντέστησαν εἰς κάθε μον ἀνάλυσιν. Κ' ἔξακολουθοῦν νὰ μὲ κάτεχουν, νὰ μὲ περιέρωνον ὅρθια. ἀμείλικτα και θαυμάσια. Ο ποιητής μ' ἐφυλάκισε, μ' αἰχμαλώτισε. Και ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτὴν χρονολογεῖται δη θαυμασμός μου. Βεβαίως δὲν θά τον συμμερισθοῦν διλόηρον, — ούτε τὸ ἀπατεῖ, — δσοι ἥκουσαν κάποτε κρότον κτιστῶν η ἥχον, κ' ἐπρόσεξαν ὅταν ἐκτίζοντο τριγύρῳ τῶν ὑπούλα τείχη, και δὲν ἀφῆκαν, οι συνετοί, νά τους κλείσουν ἔξω ἀπὸ τὸν

κόσμον ἀνεπαισθήτως. 'Αλλ' ἐγὼ δὲν ἐπρόσεξα, τὸ ἔξομοιογοῦμαι. Αφισα νὰ πωροθήη τριγύρῳ μου δη φοβερὸς φραγμός, και τώρα είμαι ἐντελῶς ἀνίσχυρος ἐναντίον του! Και δλον αὐτὸ τὸ κακόν ἔγινε τόσον ἀνεπαισθήτως, ώστε θὰ τὸ ἀγνοοῦσα ἀκόμη, δὲν θὰ είχα παρὰ μίαν ἀραιοστον υποψίαν τῆς οἰκτρᾶς μου τύχης, ἀν δὲν μού το ἐφανέρωνεν ἔξαφνα δη ποιητής, εἰς δλην τον τὴν ἐκτασιν, εἰς δλην του τὴν φοίην.. . Και τώρα κάθημαι και ἀπελπίζομαι ἐδῶ . . . "Ε, αὐτὸς δη ποιητής είμπορει νὰ μὴν είνε δ' ἐμὲ κατί τί;

Ἐν ἄλλο ποίημα διμος, ποῦ ἐπιγράφεται «Τὰ παράθυρα», είνε ίως καθολικώτερον. Δὲν είκονει τὴν τύχην μερικῶν ἀνθρώπων, και τὴν θλιμμήν μου, ἀλλὰ τὴν τύχην τοῦ ἀνθρώπου ἐν γένει. Εἰς τὸ σκότος αὐτό, εἰς τὸ δποιον μᾶς κατεδίκασε τὸ "Αγνωστον, δ πόθος τοῦ φωτὸς είνε ἐπίτης ἀγωνιώδης δι' δλους δσοι τὸ ἀντιλαμβάνονται και ὑποφέρουν, και μεταξὺ αὐτῶν η σκέψις τοῦ ποιητοῦ, η ἀπατηλοῦ στολίσματος Τίποτε ἔξι ἐκείνων, τὰ δποια φορτόνονταν ἄλλα ποιήματα ἀερολόγων, ἐκφυλισμένων και ὑπνοβατῶν, διὰ νὰ κρύπτουν μόνον τὴν γυμνότητα των. Αν ἐκ πρωτης δψεως τὰ ποιήματα τοῦ κ. Καβάφη φαίνωνται παράξενα και πιθανῶς δὲν ἀρέσουν, είνε διότι είμεθα κακοσυνειδισμένοι μὲ τὰ ἄλλα. 'Αλλ' δη Καβάφης δμοιάζει — ἀν δμοιάζῃ μὲ κανένο, — μᾶλλον πρὸς τοὺς κλασικούς, παρὰ πρὸς οινδήτοτε ἐκ τῶν συγχρόνων.

ΤΑ ΠΑΡΑΘΥΡΑ

Σ' αὐταὶ ταὶ σκοτειναὶ κάμιαραι ποῦ περνῶ μέραις βαρυντικές, ἐπάνω κάτω τριγύρῳ γιο νέβρῳ τὰ παράθυρα. — Οταν μνοῖς είναι παράθυρο μάναι παρηγορία. —

Πλήν τὰ παράθυρα δὲν βούσκονται η δὲν μεροδ νά τρβω. Και καλλίτερα ίσως νὰ μὴν τὰ βρῶ. Τίσω τὸ φῶς θάναι μιὰ νέα τυλαννία. Ποιὸς ξέρει τί καινόρια πράγματα θὰ δειπη

Σύμμεροιμαι τὸν φόβον τοῦ ποιητοῦ κ' ἐγκαρφερῶ μὲ τὴν ίδεαν δτι τὸ φῶς θὰ είνε νέα τυλαννία. Οχι δὰ ἔλεγα, ἀν ενδίσκετο κανεὶς νὰ μον ἀνοῖξῃ τὸ παράθυρον, και δις ἔξενορα δτι τὸ δχι αὐτό, — τὸ δρυόν, θὰ μὲ κατέβαλλεν εἰς δλην τὴν ζωήν μου... . Και ἀν με ξαναρωτούσαν, δχι θὰ ἐφώναζα. Και αὐτὸ ἀκόμη μον τὸ δμαδεν ὁ ποιητής, η μᾶλλον μ' ἐστερέωσε και πάλιν εἰς τὴν ἀμυδρὰν ὑποψίαν μου, μ' ἔνα ποίημα τὸ δποιον ἀφορᾶ εἰς προσκαιρότερα κ' ἔχει σχέσιν μᾶλλον μὲ τὴν κοινωνίην παρὰ μὲ τὴν ἀτομικὴν ζωήν, ἀλλὰ δὲν είνε διὰ τὸ διλόηρον ποίημα:

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΚΑΛΙ
Εἰς τὸν Θεόκριτο παραπονεῖτο μά μέρα δη νέος ποιητής Εύμενης:
«Τώρα δυό χρονια, πέρασαν πο γράφω,
κ' ἔνα ειδύλλιο ἔκαμα μονάχα.
Τὸ μόνο τέλειόν μον ἔγινον είναι.
'Αλλοιμονον, εἰν' ὑψηλή, τὸ βλέπω,
ποιλλὴν ψηφηλὴ τῆς Ποιητῆς η σκάλα,
κι' ἀπ' τὸ σκαλι τὸ πρώτο εδῶ πο είμαι
ποτὲ δὲν θάναιβρ δη δυστυχισμένος! »
Εἰτ' δη Θεόκριτος «Αντά τὰ λόγια
ἀνάρμοστα και βλασφημίας είναι.
Και ἀν ησαι στὸ σκαλι τὸ πρώτο, πρέπει
νάσαι υπερήφανος κ' εύτυχισμένος.

πηγάνει στὴν τιμὴ και στὴν πεποίθησι του.

Ο δρηγθεὶς δὲν μετανοίανε. Αν ωριούνταν πάλι,
Οχι δὰ ξαναέλεγε. Κι δημος τὸν καταβάλλει
τ 'Οχι ἐκείνο, — τὸ δρθὸν εἰς δλην τὴν ζωή του.

* *

Ηθελα ἀκόμη νὰ σας παρουσιάσω ἀπὸ τὸ δργον τοῦ κ. Καβάφη ταὶς «Ψυχαὶ τῶν Γερόντων», τὰ «Ἀλογα τοῦ Ἀχιλλέως» και τὸν «Θάνατον τοῦ Αντοκράτορος Τακίτου», διότι καθὲν ἀπὸ αὐτὰ ἔχει ίδιατερον χρακτήρα. 'Αλλὰ γοιζω, δτι δσα παρέθεσα είνε ἀρκετὰ νὰ σας δώσουν κάποιαν ιδέαν τῆς πρωτοτύπου αὐτῆς φιλοσοφικῆς ποιησεως, τῆς τόσον νηφαλίου, μὲ τὸ αὐτηρὸν και ίδιορρυθμον ενδυμα, μὲ τὴν ἀριστορχατικὴν τεχνοτροπίαν, μὲ τὴν δλως προσωπικὴν ψήφην, μὲ τὴν γλωσσαν τὴν υπενθυμίζουσαν μακρόθεν τὸν Κάλβον, και προπάντων μὲ τὴν ἔλλειψιν κάθε ἀναμμόστου ελαφρότητος, κάθε ἀνοίητου ἡχολαλιαῖς, κάθε ἀπατηλοῦ στολίσματος Τίποτε ἔξι ἐκείνων, τὰ δποια φορτόνονταν ἄλλα ποιήματα ἀερολόγων, ἐκφυλισμένων και ὑπνοβατῶν, διὰ νὰ κρύπτουν μόνον τὴν γυμνότητα των. Αν ἐκ πρωτης δψεως τὰ ποιήματα τοῦ κ. Καβάφη φαίνωνται παράξενα και πιθανῶς δὲν ἀρέσουν, είνε διότι είμεθα κακοσυνειδισμένοι μὲ τὰ ἄλλα. 'Αλλ' δη Καβάφης δμοιάζει — ἀν δμοιάζῃ μὲ κανένο, — μᾶλλον πρὸς τοὺς κλασικούς, παρὰ πρὸς οινδήτοτε ἐκ τῶν συγχρόνων.

Νοιζω ἀκόμη, δτι δσα παρέθεσα είνε ἀρκετὰ διὰ νὰ προκαλέσουν τὴν ὀφειλομένην ἐκτίμησιν, δν δχι και νὰ δικαιολογήσουν τὸν θαυμασμόν μου, πρὸς ποιητής, τὸν δποιον, μὲ δλον τὸ διλγόστικόν του, θεωρῶ δξιον μεγαλητέρας προσοχῆς ἀπὸ πολλοὺς ἄλλοις, πο ἔχουν γράψη ἐκαπονταπλάσια. Και δχι τόσον διὰ νὰ τὸν χρακτήριος ἀκόμη, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν ἐπαινέσω μὲ δικά του λόγια, θὰ παραθέσω ἄδω και αὐτὸ τὸ διλόηρον ποίημα:

CHE FACE... IL GRAN RIFIUTO

Σὲ μερικοὺς ἀνθρώπους ἔρχεται μιὰ μέρα ποτέ δητείστησαν πο μεγάλο Ναι η τὸ μεγάλο τὸ «Οχι» νὰ πούνε. Φανερώνεται ἀμέσως δηποιος τώρας εἴτοιμο μέσα του τὸ Ναι, και λέγωντάς το, πέρα

Έβδος που έφθασες, λίγο δὲν είναι. Τόσο πού έκαμες μεγάλη δόξα. Κι' αὐτὸς άκουη τὸ σκαλὶ τὸ πρῶτο πολὺ ἀπὸ τὸν ποινὸν τὸν κόσμον ἀπέχει. Εἰς τὸ σκαλὶ για νὰ πατήσῃς τοῦτο πρέπει μὲ τὸ δικαιώματα σου νῆσαι Πολίτης εἰς τὸν Ιδεῶν τὴν Πόλιν. Καὶ δύσκολο στὴν πόλι έκείνην είναι καὶ σπάνιο νὰ σε ποιταγαρήσουν — στὴν ἄγορά της βρίσκεις νομοθέτες ποὺ δεν γελᾶ κανένας τυχοδιάκτης. Έδω πού έφθασες, λίγο δὲν είναι. Τόσο πού έκαμες, μεγάλη δόξα.»

Ο κ. Καβάφης έκαμεν ίσως κάτι περισσό-

τερον ἀπὸ τὸν νέον ποιητὴν Εδμένην, ποὺ ἔγραψεν ἀπὸ δύο χρόνια καὶ δὲν είχε νὰ δεῖξῃ παρὰ ἔνα μόνον τέλειον ποίημα. Ἐλλὰ δὲ κ. Καβάφης γράφει ἀπὸ δέκα - δώδεκα. Θὰ ἦτο δικαιωματικώτερα πολίτης εἰς τῶν Ιδεῶν τὴν Πόλιν, καὶ τίποτε κακὸν δὲν θὰ είχε νὰ φοβηθῇ ἀπὸ τοὺς Νομοθέτας, ποὺ ενδίσκονται εἰς τὴν Ἀγοράν της. Τὸ ὑποθέτω τουλάχιστον καὶ τὸ ἐλπίζω. Καὶ τὴν ίδεαν μου, ἡ δοκία βλέπετε πόσον εἶναι ἀτομική, τὴν ὑποβάλλω ἀπλῶς εἰς τοὺς Νομοθέτας.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΟΙΚΙΑ ΤΟΥ ΒΙΚΤΩΡΟΣ ΟΥΓΚΩ

Μία γωνία τῆς γαλλικῆς πρωτευόντσης πλησίον τῆς παλαιᾶς Βασιλικῆς Πλατείας, μέσα εἰς τὸν ύδρονθον τῆς πληθωρικῆς ζωῆς τῆς πόλεως, ἔγκειει, ἀνάμνησις. Ήρός, τὴν μεγάλην ζωὴν καὶ τὴν μεγάλην διάνοιαν ἐνδεικνύει. Ἀπὸ τῆς ἐπαύριον τοῦ θανάτου τοῦ Βίκτωρος Ούγκω, συνέλαβον οἱ φίλοι τοῦ ποιητοῦ, πρωτοστατοῦντος τοῦ Παύλου Μερίς, τὴν ίδεαν ἰδρύσεως μουσείου ἀφιερωμένου εἰς τὴν μνήμην του. Η οἰκία δπου ἀπέθανε δὲ Ούγκω, ἡ δποία περιέλαβε τὰς ἐνδοξοτέρας σελίδας τῆς ζωῆς του, ἡτο ἀδύνατον νὰ χρησιμοποιηθῇ. Αἱ ὑπέρογκοι ἀπατήσεις τοῦ ιδιοκτήτου, δὲ δποίος κερδοσκοπῶν ἐξήτησε 800 χιλιάδας ἀντὶ 200 δπου ηξίζε, ἐματαίωσαν τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ὀραίου σχεδίου. Καὶ ἡ ίδεα ἔγκατελείφθη προσωρινῶς ἔως δτου ἀπεφασίσθη ν' ἀγορασθῇ πρὸς τοῦτο ἡ οἰκία δπου είχε κατοικήσει δ Ούγκω δταν ἐν πλήρει δράσει ἀρχισε νὰ γράφῃ τὸν Ρουΐ-Βλάς, τοὺς Ἀθλίους, τὸν Θρῦλον τῶν αἰώνων.

Η οἰκία αὐτὴ ἡτο τὸ ἐντευκτήριον ὅλων τῶν ἔξοχοτήτων τῆς ἐποχῆς ἔκείνης: τοῦ Αμαρτίνου, τοῦ Δουμᾶ, τοῦ Γκωτιέ, τοῦ Βωδελαίρ, τοῦ Μυσσέ, τοῦ Μπανβίλ, τοῦ Βινιύ καὶ τόσων ἀλλων. Συχνὰ ἐπανέρχεται δ Μπανβίλ εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ φιλικοῦ αὐτοῦ κατὰ φυγῆν τῶν ποιητῶν, δπου τόσαι ίδιοφυῖα συνηγήθησαν καὶ τόσαι φιλοδοξίαι ἔδωσαν ἀδελφωμέναι τὸ χέρι.

Η ἔξορία τοῦ ποιητοῦ τὸ 1851 ἐπέφασε σὰν καταγίγις ἐπάνω ἀπὸ τὸ ἀγαπητὸν σπίτι. «Ολα ἐπωλήθησαν δσα ἀπέτελουν τὸν ὀραίον κόσμον τῆς κατοικίας του. Καὶ ἔκτοτε ἀπέμεινε

μία μακρινὴ ἀνάμνησις, τὴν δποίαν τῷρα ἔρχεται νὰ θερμάνῃ καὶ ν' ἀναζωογονήσῃ ἡ εὐλαβῆς σκέψις τῶν θαυμαστῶν τοῦ Ούγκω.

* *

Τῷρα, δλα τὰ ἀντικείμενα ποὺ ἐστόλισαν ἄλλοτε τὴν κατοικίαν τοῦ ποιητοῦ, βιβλία, σπιτλα, κομψοτεχνήματα, ἔλαιογραφίαι, σκίτσα, τόσα ἐνθύμια τῆς πολυμόρφου καὶ πλουσίας ίδιοφυῖας του, ἀναζούν μέσα εἰς τὴν παλαιὰν ἀτμοσφαίραν, μέσα εἰς τὰς μυστικὰς ἀπηχήσεις ἐνθουσιασμῶν, δνείρων, ενθυρολογιῶν ποὺ ἐφερούγισαν ἔκει μέσα, καὶ φτερούγιζουν καὶ πάλιν σῆμερον ὧσταν τόσαι ψυχαὶ ποὺ συνέζησαν μὲ τὴν ὥραιαν καὶ μεγάλην ζωὴν τοῦ ποιητοῦ.

Πολλὰ ἔξ αυτῶν είναι παλαιά, ἔχουν καὶ ἄλλην ίστορίαν, πρὸς ἀποκτήσουν τὴν ίστορίαν των εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ ποιητοῦ. Ο Ούγκω ἡσθάνετο ίδιαιτέρων προτίμησιν πρὸς δ, τι παλαιόν. Διὰ τὸν ποιητὴν ἐνείχον τὸ θέλγητρον καὶ τὴν ποίησιν τοῦ παρελθόντος, τοῦ ιησουμνημένου, ποὺ γύρω τον δημιουργοῦμεν δράματα φανταστικὰ καὶ μυθιστορικὰς περιπτετείας καὶ δνείρα, τὰ δποία πλανῶνται ίσως περὶ τὴν ίδικήν μας ζωὴν καὶ τὴν λικνίζουν μὲ τὸ ἀφρωνόν, τὸ μυστικόν των τραγούδων.

Ο Βωδελαίρ ἔξαιρει ίδιαιτέρως τὴν ἀγάπην αὐτὴν τοῦ Ούγκω πρὸς τὴν δραματικὴν ζωὴν καὶ ἀφιερώνει εἰς τὸν διδάσκαλον σελίδας πλήρεις θαυμασμοῦ.

* *

Μαζὶ μὲ δσα γράψε δ Γκωτιέ διὰ τὸν

Ούγκω, καὶ μαζὶ μὲ τὴν «Ψυχὴν τοῦ Παρισιοῦ» καὶ τὸ «Paris νέου» τοῦ Μπανβίλ, τὸ μουσεῖον αὐτὸς μᾶς δείχνει τὸν ποιητὴν ἀπὸ τῆς νεανικῆς του ήλικίας μέχρι τοῦ δοξασμένου θανάτου του.

Ωραῖαι καὶ χαρακτηριστικαὶ εἰκόνες!

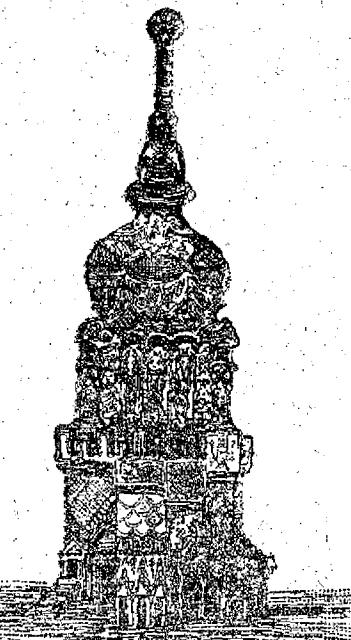
Ἐδῶ δ στεφανωμένος ποιητής, δ ἐνθουσιώδης νέος, δ βασιλόφρων, δ γράφων στίχους διὰ νὰ διμιήσῃ τὴν γέννησιν τοῦ Δουκὸς τοῦ Βορδώ. Δίπλα του ἡ συμπαθητικὴ μορφὴ τῆς Αδέλης Φουσέ, τῆς νεανικῆς του φύλης, ποὺ συνέπαιξαν παιδιά, ἡγαλήθησαν παραφόρως κατόπιν, καὶ μετὰ πολλὰς περιπτετείας, καὶ ἐμπόδια καὶ ἐλπίδας καὶ ἀποθαρρύνσεις ἐνυμφεύθησαν εἰτυχεῖς τὸ 1822. Παρέκει δ πατέρας δ δυστυχισμένος, κλαίων τὸν τραγικὸν θάνατον τῆς ἀγαπητῆς του κόρης Λεοπολδίνης, 19 ἔτῶν μόλις, εἰς στίχους παθητικούς, γεμάτους πόνου καὶ δάκρυν. Καὶ ἔξελίσσεται ἡ ζωὴ του ἐνεργὸς πάντοτε, μὲ νέας τῷρα ίδεας, δημοκρατικάς. Ἐδῶ βλέπομεν τὸν θαρραλέον ἀντιμέτωπον τοῦ Ναπολέοντος ἀποκαλοῦντα αὐτὸν Αὐγούστον. «Ερχεται τὸ 1851, ἡ ἔξορία του εἰς Βρυξέλλας, τὸ Hauteville-House, εἰς τὸ ὅποιον γράφει τὰ κολλίτερα ἔργα του. Αἱ Contemplations, δ Θρῦλος τῶν αἰώνων, οἱ Ἀθλοι, τὰ δποία είχαν μόνον σχεδιασθῇ εἰς τὸ Παρίσι, βλέπουν τὸ φῶς; τὸ ἔνα μετὰ τὸ ἄλλο, μέσα ἀπὸ τὸ ἐρημιτήριον τοῦ Guernesey. Εἰς τὰς αίματωμένας σελίδας τῆς ιστορίας τοῦ Παρισιοῦ τὸ 1870 ἀναφαίνεται δ ἔξοριστος ἐπανερχόμενος εἰς τὴν ἀγαπητὴν πατρίδα. Ἐπὶ δεκαεννέα ἔτη ἔμεινε μακρὰν αὐτῆς ἀπορρήψας τὴν δομεῖσαν ἀμνησίειαν. Τῷρα, τὸ ἔργον του είναι ἔδω. Ζήτω ἡ Γαλλία! είναι αἱ πρῶται τὸν λέξεις μέσα ἀπὸ τὸ βαγόνι τοῦ σιδηροδρόμου. Ἡ δημοτικότης του είναι μεγάλη. Τὸ δνούμα του είναι εἰς δλων τὰ χεῖλη. Τὸ σπίτι του είναι τὸ γενικὸν ἐντευκτήριον. Ο παρισινὸς λαὸς ἔρχοταῖει τακτικῶς τὴν ἐπετηρίδα του. Σπανίως ἀνδρες ἔγγωρισαν τόσον ἀπτήν, τόσον σύγχρονον τὴν δόξαν. Ποῖος ἔλλησμόντε τὴν ἀπέιδως μεγαλορεπή κηδείαν τοῦ ποιητοῦ κατὰ τὸ 1885!»

«Ημεῖς, οἱ Ἐλλήνες, σταματῶμεν ίδιαιτέρως εἰς μίαν σελίδα τοῦ πλουσίου αὐτοῦ βιβλίου τῆς ζωῆς του Ούγκω. Αἱ στροφαὶ τῶν «Ἀνατολικῶν», αἱ ἀφιερωμέναι εἰς τὴν Ἐλλάδα, δεῖγμα καὶ αὐταὶ τῆς μεγάλης ψυχῆς του, γεννοῦν μέσα μίαν συγκινητικὴν ἀνάμνησιν.

* *

Μία νέα, ίδιαιτέρα μορφὴ τῆς ίδιοφυῖας τοῦ

Βίκτωρος Ούγκω, είναι τὰ ἐκτεθειμένα εἰς τὸ Μουσεῖον αὐτὸς σχέδια καὶ εἰκόνες, αἱ ἀποκαλύπτουσαι αὐτὸν ἀλληγορίες καλλιτέχνην εἰς τὴν ζωγραφικήν, τὴν δραχτετονικήν, τὴν διακοσμητικήν. «Ολα φέρουν τὴν σφραγίδα τοῦ ἀτό-

Φανταστικὸς ἴνδικος ναός.

μον. «Ο ποιητής, τοῦ δποίου τὰ ἔργα ἔχουν τόσους θαυμαστάς, δὲν φαίνεται ἀδιάφορος πρὸς τοὺς ἔπαινους τοῦ κριτικοῦ Μπυρτί. «Δὲν ἡμιπορῶ, τοῦ γράφει ἀπὸ τὴν ἔξορίαν του, νὰ σᾶς εἰπῶ πόσον μὲ συγκινεῖ ἡ καλωσόγη σας διὰ τὰ πράγματα αὐτά, τὰ δποία ἐπιμένουν νὰ δνομάζουν σχεδιασματα. Καὶ είναι μὲ ἐπιφυλακτικὸς ἔδω, καὶ δὲν τολμᾷ ἡ δὲν θέλει νὰ δώσῃ σημασίαν εἰς δλων τὰ χεῖλη. Τὸ σπίτι του είναι τὸ γενικὸν ἐντευκτήριον. Ο παρισινὸς λαὸς ἔρχοταῖει τακτικῶς τὴν ἐπετηρίδα του. Σπανίως ἀνδρες ἔγγωρισαν τόσον ἀπτήν, τόσον σύγχρονον τὴν δόξαν. Ποῖος ἔλλησμόντε τὴν ἀπέιδως μεγαλορεπή κηδείαν τοῦ ποιητοῦ κατὰ τὸ 1885!»

«Ημεῖς, οἱ Ἐλλήνες, σταματῶμεν ίδιαιτέρως εἰς μίαν σελίδα τοῦ πλουσίου αὐτοῦ βιβλίου τῆς ζωῆς του Ούγκω. Αἱ στροφαὶ τῶν «Ἀνατολικῶν», αἱ ἀφιερωμέναι εἰς τὴν Ἐλλάδα, δεῖγμα καὶ αὐταὶ τῆς μεγάλης ψυχῆς του, γεννοῦν μέσα μίαν συγκινητικὴν ἀνάμνησιν.

* *

Καὶ είναι ποικιλοτάτη ἡ ἐργασία τοῦ ποιητοῦ ὡς ζωγράφου σκίτσα μὲ τὴν πένναν, ἐλαιογραφία, ξυλογραφία, πυρογραφική. Αἱ γελοιο-

(Κινέζος έκθουσιασμένος.)

Κινέζος έκθουσιασμένος.

γραφίαι κατέχουν πολλήν θέσιν εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν αὐτὴν παραγωγὴν τοῦ Οὐγκώ. Ὁ «Χοροδιδάσκαλος», δ «Κινέζος έκθουσιασμένος» εἶναι ὡραῖα ύποδειγματα τῆς τέχνης του. Ἐπειτα, τοτία καὶ ἄλλα σχέδια φανταστικὰ ἡμιπορῶν νότια διεκδικήσουν τὰ πρωτεῖα ὅπως ὁ «Φαντασικὸς ἵνδικος ναός», «Château en Esragne» καὶ ἄλλα.

Η ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΣΗΣ*

Η ΖΩΗ

Τὸ Ἀλκαζάρ! Ὄνομα ποῦ ἔχεις εἰς τὴν Γρανάδα, κάτω ἀπὸ φιλήματα Οὐρρί... Καὶ ποῦ ὡς ἥχι ἐπέρασες ὡς τὴν Λάρισσα, ἐπὶ ποίων ἐρωτικῶν πτερῶν – τίς οὖδε – ὡραίου Μαυριτανοῦ ἀγνώστου... Τὸ Ἀλκαζάρ! Ἀλσός τώρα ἀγριοῦ, γεμάτο περασμένα μεγαλεῖα...

Υπὸ τὰς θολίας τοῦ ἔζηλωσα Ἀνατολίτων οἱρέμβην. Κάτω ἀπὸ θεόραταις λεύκαις καὶ δίπλα εἰς κάποιο κατερειπωμένο περίπτερο ἔκαθησα. Στὰ πόδια μου ἔρρεες ἥσυχα, ἀνάλαφρα δ Πηνειός. Γύρῳ μου, μία μέθη ἀπὸ φωνᾶς ἐξαλλούς ἔβουντες διόν τοῦ γιγάντειον οἰστρον. Κάποτε ἦκονα στὰ χέρια Ἐβραιού τὸν ἥχον κροταλίζοντος χρυσοῦ. Κάποτε, τὸν μυκηθμὸν ταύρου ἐπιβήτορος, ὡσὰν ὑμνὸν πρὸς τὴν Ζωὴν τερπστιον... Καὶ ἀνωμέν μου, μέσα εἰς τὰ φυλλώματα, ἐπὶ τοὺς κλάδους καὶ τὰς κορυ-

καὶ τὸ ἔνδοξον αὐτὸς σπίτι τῆς παλαιᾶς Βασιλικῆς Πλατείας, τὸ δνομασθὲν «Οἰκία τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ», εἶναι τὸ προσκύνημα ἐκείνων ποῦ τιμοῦν μίστην μεγάλην διάνοιαν καὶ συγκινοῦνται ἀπὸ τὰς ὡραίας ἐκδηλώσεις μιᾶς ζωῆς εὐγενοῦς.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΔΩΡΙΚΟΣ

φάς τῶν δένδρων, σᾶν οἰωνοί κακοί, νὰ πτεργίζουν καλιακούδαις, στίφη!

Κάριαις τῆς λέγουν στὴ Γενήσ - σεΐρ. Ἐκ παραδόσεως θεωροῦνται ἱεραί. Καὶ μένουν ἀνενόλητοι ἀπὸ τὸ πλῆθος. Σᾶν τόσα δρνεά φαίνονται... Ἐξωτεκά ἄλλου κόσμου... Οὔτε ἐκατομμύρια κυψελῶν δὲν θορυβοῦν, δσον θορυβεῖ ἔνα ἀπὸ τὰ ποντιὰ αὐτὲς τὰ μαῦρα, τὰ ἀγρια, τὰ ἀνήσυχα. Κρύαι, παγεραὶ αἱ πτήσεις των, τὰ κιχλίσματά των... Κ' ἐνῶ πετοῦν, νομίζεις δτι φέρουν ἐπὶ τὰς πτέρυγάς των ὄγη... Τὰ σμήνη των, ὃταν ἐφίπτανται τοῦ Πηνειοῦ καὶ πᾶνε κ' ἔρχονται ἀπὸ τὴν μιὰ στὴν ἄλλην δχθη τον σᾶν δαιμονες, φαντάζουν τὴν μαυρίλλα τῆς δημάδους Μούσης μας:

Πολλὴ μανφίλλα πλάκωσε - μανρη σᾶν καλιακούδα

*

Στὸ φτέρωμα μιᾶς καλιακούδας ἀπὸ αὐταῖς καρβάλησα καὶ τέταξα στὴν ἔκτασι τῆς Πανηγύρεως καὶ εἶδα... Δεξιὰ μου ὁ Ὀλυμπος ὑψοῦντος ὡς Δόξα... Ως τὰ οιζά του ἔφθανεν ὡς τῆς κορφαῖς του ἡ χλαλοὶ χλιάδων, μυριάδων... Σᾶν κάποιας νέας ἐλευθερίας προσευχὴ ἀνήρχετο... Ἀκρόπαμα καὶ θέαμα ἀλλόκοτον! Τὰ αἴωνια τραγούδια μας καὶ τὰ αἰώνια μαλώματά του ἀναδεύοντο στὸ Κυανοῦν... Καὶ μνησικά, ὥσταν νὰ ἥρχετο ἀπὸ τὰ ἔκανουσμένα δλύμπια του δώματα, ἀκουες καὶ πάλι τὴ μεγάλη, τὴν εὐγενῆ φωνὴ τῆς Παραδόσεως:

'Εγδυμαι ὁ γέρος Ὀλυμπος,
στὸν κόσμο ξακουσμένος,
ἔχω σαφάτα δυὸς κορφαῖς,
κ' ἔξηντα δυὸς βρυσούλαις.

Καὶ εἶδα...

*

Καὶ εἶδα ἀνατολικομάγαζα νὰ δρῶνται ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ὁδοῦ σᾶν ἔσανα. Παντὸς εἶδους, παντὸς μεγέθους, παντὸς σχήματος. Ἀνάκατα, τὰ χυδαιότερα μὲ τὰ εὐγενέστερα. Μὲ ποικιλίαν δλα ἀνάλογον πρὸς τὴν πόλιν, πρὸς τοὺς ἀγροαστάς, πρὸς τὴν πανήγυριν.

Δὲν ἔβλεπα τὴν κίνησιν τώρα, ἀλλὰ τὴν ζωήν. Τὴν ζωὴν τὴν βάρβαρον. Τί! Μόνον τὰ ἄγρια ἀντικείμενα ἔλειπαν. Καὶ μόνον τὰ ἄγρια χνώτα. Κάτι κομβολόγια πρόσινα, ποῦ ἔκυκλοῦντο τοὺς κόμβους σᾶν ἀνγά. Κάτι τόξα καὶ κάτι δόρατα καὶ κάτι βέλη ὧξειδωμένα. Κάτι εἰδώλια κεράμινα, ἄχαρα καὶ τραγικά καὶ βλοσυρόδεοκόμενα. Αντὰ ἔλειπαν. Ἀκόμη, τὸ ἐπ' ἀνταλλαγῆ ευπόριον, ἡ γύνια καὶ ἡ χρόα ἐκείνη, ἡ ὡς μαύρη ὑαλος γναλίζουσα, τῶν Μαύρων. Καὶ ἀκόμη δ τρόμος τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τὸ δέος τῆς ψυχῆς καὶ ἡ φρένη τῶν γραμμῶν. Αὐτά, διὰ νὰ πάρῃ πλήρη ἡ ζωὴ αὐτῇ τὸν τόνον καὶ τὸν ωυθὺν διαβάρου.

Ναι! Βάρβαρος ἦτον ἡ ζωὴ ποῦ ἔβλεπα. Άλλα ζωὴ μὲ φῶς. Μὲ πτήγης μέσα τῆς ἀπὸ ἀκτίνας. Ἐνα μένος μόχαιον ὕδειν διὰ τῶν φλεβῶν τῆς. Κ' ἐκτύπα κ' ἐπάλλετο ὡς τρικυμία. Κ' αἴφνης ἐφοβίζετο, κ' αἴφνης ἀδυνάτιζε ὡς πόα.

"Ἄρρυθμος, διστακτικός, ἀνήσυχος, θαμβός ἦτον δ κόσμος οὗτος. Μὲ πολλὰ χρώματα καὶ μὲ πολλάς φωνάς, διὰ νὰ δικαιολογήται ἡ βαρ-

βαρότης του. Μὲ ἐνεργητικότητα καὶ μὲ ἀντανγίας λάμψεων στὰ μέτωπα, διὰ νὰ δικαιολογῆται ὁ Ἑλληνισμός του. Ἡγε καὶ ἔφερε ἐπάνω του, γύρῳ του, μέσα του, πάντοι, διὰ ἐλεύθερον καὶ διὰ δοῦλον, ἐν συγχρόνει. Δύναμις, ποῦ τώρα, ἐλευθέρα, ἐσπαζε εἰς λεπτομερείας εὐφροσύνης. Ποῦν δύμως αὔριον ἐμαζεύτει ὡς ξοχλίας μοιραίος εἰς τὴν κόγχην του. Χάος τι προδημιουργικὸν ἦτο τῆς φυλῆς μας. Ήτο οὕτω ἐν δύκι, ἐν βοῇ, ἐν δράσει, ἐν ποικιλίᾳ, δλος ἐν σκοτεινῷ τινι φωτὶ διὰ τὸ τοῦ Μύτωνος, διὰ τὸν Ὀλυμπον καὶ παρὰ τὴν Πιερίαν καὶ παρὰ τὸν ἀτμόν, ποῦν ἡσθραίνε πολιτισμόν, καὶ παρὰ τὰς ἀλύσεις, ποῦν ἀναδεύοντο σᾶν φείδια στὴν ψυχή του, ἷτο διὰ καλούμεν : 'Εθνικὴ πανήγυρις.

**

Καὶ εἶδα μαγαζεὶα, γεμάτα ποίησιν Ἑλληνικήν, ἀγνῶς Ἑλληνικήν. Δεξιὰ καὶ δρόστερῷ τῶν τοίχων στημένοι ἀργαλειοί, ἐπρόβαλαν ἔτσι στὸ σκιόφως μέσα καὶ ὑπὸ παμπαλαίς ἀραχνιασμένας δροφάς, ἔτσι στὰ βάθη ἔκει, διὰ διὰ παταχθόνια ἀγνωστα, ἐπρόβαλαν σὰν μαγικὰ Θεσσαλῆς μαγίσσης σύνεργα, ποῦ δὲν ἔλειπε στὴ σιωπή των * τὴ μελαγχολικὴ αὐτή, παρὰ μόνον ἔνας μαγικὸς κύκλος στὸν ἀέρα, κάποιο προσταγῆς σημείο ἐξωτικό, διὰ νὰ κινηθοῦν κι ἀναβοήσουν μὲ τοὺς κρότους των τὴν ἐρατεινοτέρα, τὴν ποιητικωτέρα, τὴν παρθενικωτέρα τῆς ἐργασίας ὑμνωδία, ἷτο δ οὐκος δ Ελληνικός ποτε ἀνεβόησε πρὸς τὸ Κυανοῦν, αὐτή:

"Οσο εἴν' δ Οὐρανὸς ψηλὸς
καὶ ἡ θάλασσα τοῦ πλάτους,
τόσο πανι διαζόταρε

ἡ κόση στὴν αδλή της.

Τοῦ Ρήγα δ γνῖος ἐπέρασε,
τοῦ Ρήγα δ γνῖος περνάει
καὶ τὴν ἔχαιρεταιε .

Δεξιὰ καὶ δρόστερῷ Αραιοσιναῖς γυναικεῖς καὶ κορίτσια ἐργάζονται, καὶ φάνονται ἔκει σὰν φαντάσματα λευκά τὴ νύχτα, διὰ τὸ φῶς, στεφανωμένα σὰ μέχαιον δεῖο ἀκτίνωτε δεῖς Οὐρανῶν. * Απὸ ἔκει, διὰ τὴ Φυλὴ ἀκόμη διέσωσε ἐθνικὸ εἰς τὸ ἔνδυμα, ἐλαμφε καὶ λάμπει. Μεταξωτὰ ἀράχνινα μαζῆ μὲ φλοκάταις πλούσιαις, μαζῆ μὲ μαντήλια πλούσιοτέρα, μαζῆ μὲ κόπαις λάχναις. δλα μὲ ντέρτι εργασμένα

* Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Πανηγύρεως πάνων ἐργάζομενοι οἱ ἀργαλειοί.

καὶ σεβντά, σιγὰ-σιγὰ ἔκει μέσα, τραγουδιστὰ καὶ μὲ καῦμοὺς ὑφαίνονται. Ὄλημεροὶ κροτοῦν καὶ δλονυχτίς. Γεμίζουν ἡ σαῖταις κάθε τόσο. Τὸ χτένι ἀνάβει ἀπὸ φλόγα. Καὶ χτυπᾷ τὸ ἄντι. Καὶ τὸ πανί στὸ ἄντι μαζεύεται σιγὰ-σιγὰ καὶ ἀνάβει τὸ τραγοῦδι καὶ σᾶν ἀπὸ μαγικὸ ἔργαστηρι βγαίνον τὰ πανιά, τὰ ἔσμπλια, τὰ σκουτιά, ἀπάνω, πέρα ὡς τὸν Ὀλύμπο καὶ κάτω, πέρα ὡς τὴν Ὀρδον.

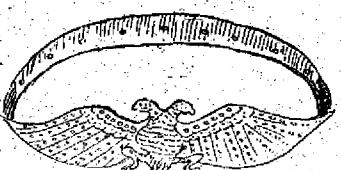
Μετσοβίτισσα.

* * *

Νὰ τὰ παλαιοπωλεῖα πάρα κεῖθε, δίσοντα βρώμα, ἡ φθειρίασι, στὰ χέρια τῶν Ἐβραίων δλα, γεμάτα δέ, ἀναμές, πανιά, σιδερικά, φιάλαις, πύλους, παπλώματα, ὑποδήματα. Ἀκόμη καὶ στρατιώτικας στολαῖς καὶ χάμουρα στὰ ἄντρα τῶν, ποὺ χθὲς-προχθὲς ἐδημοπρατήθησαν ἀπὸ κάποιο δύσμοιρο στρατὸ δές περιπτὰ καὶ ἀνάξια. Νὰ τὰ σοράφικα ἴταμότατα, μὲ ἀποστύλβοντα τὰ μετῆτια καὶ τῆς λόραις, καὶ αὐτά, στὰ ἵδια ἀδῶα χέρια, δπως κάθε τὶ ποὺ λάμπει ἀπὸ δεξιά ἡ ἀπὸ λέρα. . . Τί ἡγεμονικὰ οἱ παραστάται τῶν ποὺ στέκονται! Τὸ πρόσωπόν τῶν πλαισιοῦται ἀπὸ δλην τὴν ἡγεμονίαν τοῦ χορματος καὶ ἀπὸ δλην τὴν ἀναισθησίαν τοῦ συμφέροντος. Βλοσυροί, ὑψιενεῖς, ἕνυροτενεῖς, δστεώδεις, ρικνοί, ἀλύγιστοι ἔκει, φαντάζουν ποὺ τῶν μνῶν ἀυτῶν ὡς ἀλλοὶ Κέρβεροι καταχθονίων βασιλείων. . . Μὲ τὴν ἐσθῆτα τῶν τὴν φαβδωτὴν καὶ τὰ ἐπανωφόρια τῶν τὰ ποδῆροι καὶ τὰς πολυχρώμους ζώνας τῶν, ἀκίνητοι δπως εἶναι καὶ σιωπῆλοι, καραδοκοῦντες καὶ βουλιμιῶντες δλα τὰ παρερχόμενα βαλάντια, μὲ μίαν ἐνάργειαν καὶ μὲ μίαν ἐσωτερικὴν ζωὴν κρυφήν, ποὺ οὔτε τὴν φαντάζεσαι, σὰν κέρινοι, σὰν φεύτικοι καμαρώνουν ἀνθρώποι, καὶ φαίνονται δλοὶ συγκεντρωμένοι πάντοτε εἰς ἑαυτούς, εἰς κάποιαν φέμβην ὑπολογισμόν, οὐκ οίδα εἰς ποῖον τὶ μυστήριον βυθισμένοι ἀγριον.

ΕΘΝΗ ΚΑΙ ΛΑΟΙ.

Γίρω μου Ἑθνη καὶ Λαοί.—Νά, ἡ Μετσοβίτισσαι. Μὲ τὰ ἐγχώρια τῶν. Εἰς τὸ κεφάλι τῶν φέσακι. Παπάξι ἀπὸ πάνω ἐπίχυνσον, μὲ φουνταῖς μεταξωταῖς τριγύρω. Καὶ ἀπὸ πάνω, τριγύρω τοῦ φεσιοῦ, τεμπέρει, μὲ μεταξωτὰ γαπάνια κεντημένο. Στὸ κορμό, φλοκάτα ἔως τὸ γόνα μάροη, καὶ ἀπὸ μέσα, μαβιὰ συγκούντα

Ζώνη Μετσοβίτισσας.

κια μάκρυά. Σχιτός, κάτω ἀπὸ τὸ γόνυ, δπως εἶναι τῶν λερέων τὸ ἀπεριά. Καὶ κάλτσαις ἀπὸ τὸ ἵδιο τοῦ ντουλαμᾶ τῶν ὑφασμα, σᾶ γκέιταις. "Ανδρες δλοι! Μ' ἐκφρασιν ποὺ ἀγγαντεῖνει ὑψη. . . Μὲ μεγαλοπρέπεια. Λοχοτάνθρωποι.

Νά ἡ Τρικκαλιναῖς. Σὰν σεισοπυγίδες. Καμαρωταῖς, Μελαχροιναῖς καὶ νόστιμαις. Μὲ τὰ μεταξωτὰ μαντήλια τῶν ἡ παντρεμέναις. Τὰ κορίτσια ξέσκεπα καὶ μὲ τὰ μαλλιὰ πλεγμένα σὲ κοτούδαις. Μὲ ἐνδύματα εὑρωπαῖα ἡ πλούσιαις. Μὲ μάλινα ἐγχώρια εὑρωπαῖοντα ἡ φτωχαῖς. Καὶ τὶ φιλάρεσκαι! Τῆς δὲ φιλαρεσκείας τῶν ἡ τέχνη δλη στὸ μαντῆλι αὐτὸ τὸ χειροκεντημένο ποὺ φοροῦντες Στὸ μαντῆλι αὐτὸ μὲ τὰ πολλὰ ποκάκια. Μὰ τὶ φιλάρεσκαι!

Νά οἱ Τρικκαλινοί. "Άλλοι ἀπὸ αὐτοὺς μὲ φοιστανέλλαις. "Άλλοι μ' εὐφωπαῖκα. Ἡ ἐποχή, ἡ μόδα, βλέπεις! . . Κ' ἄλλοι μ' ἐγχώρια τρικκαλινὰ ὑφασμάτα. Πανύψηλοι, παραστηματοί, δγκάδεις.

* *

ἔως τὴν κνήμην. Μπροστά, μὲ βαρύτιμα κεντήματα, ποδιά. Καὶ ζώνη χρυσοκέντητος στὴ μέση, μὲ θηλυκωτήρια, μ' ἀετοὺς μ' ἀνοιγμένα τὰ φτερά, ἀσημένιοις. Γόβαις μεταξοκεντημέναις. Κάλτσαις δλοκόκκιναις.

Τί χάρις, ἔ! καὶ τὶ εὐγένεια! Καὶ τὶ ἀξιοπέπεια φυλῆς στὴ στάσι των! Τώρα, νά, νομίζεις, εἰς τὸ ὑψος τῶν αὐτό, δι τὸ ἀετός ἔκενος, ἔξαφνα, θά ζωντανέψῃ καὶ μὲ τὰ νύχια του τὰ βαστερά, θὰ τῆς σηκώση ἄνω, εἰς τὸ Κυανοῦν, εἰς δλα τὰ Οὐράνια τῶν ὄντερων τῶν. . .

Νά οἱ Μετσοβίταις. Άρειμάνιοι. Μὲ κόκκινο φέσι, δπως τὰ τούρκικα. Φλοκάτα χωρὶς μανίκια, δὲ τὸν δμο. "Η ντουλαμᾶς μὲ τὰ μανί-

κάλτσαις δλοκόκκινας.

Γύρω μου Ἑθνη καὶ Λαοί.—Νά ἡ Βολιώτισσαις. Ή ντόπιας. Τοῦ Ἀνώ Βόλου. Μὲ κοπογούρας μὲ τὸ ὄφιμα. Με στολίδια δηλ. χρυσομετάξινα, πυκνότατα.

Νά ἡ Λαρισσαῖς. Μὲ τὰ φακόλια των, ἡ παντρεμέναις, καὶ κοτούδαις. Χωρὶς φακόλι καὶ μαζεμένα τὰ μαλλιά ἡ ξέπλεκα, ἡ κόραις. "Η παντρειά ἔτσι παίρνει δλην τὴν λερωσύνη της, κεκαλυμμένη. Καὶ ἡ παρθενία, ἀκάλυπτος, δλην τὴν ἐνφροσύνην της καὶ μέθην. Τί! Ποίησις ἐφηρμοσμένη εἰς τὸ ἔνδυμα. Τραγοῦδι ἄγριο, ποὺ κυκλώνεται ἀπάνω σ' ἔνα λιλὶ ἡ σένα κόσμημα. . .

Νά οἱ Πορταρίταις. Οἱ ξείσιοι τοῦ Πηλείου. Οἱ Κερητικοί του Βοάκα ἀδρὰ μέχρι τῆς κνήμης. Ζουνάρι πολύπτυχο, μαβί. Ἀπὸ μέσα ἐλέκι ἐγχώριο μὲ φουντωτὰ κουμπιά, σὰν θύσιανοι. Τζάκα ἀπὸ πάνω. Καὶ στὸ κεφάλι, σκουφάκι δὲ τὸ τῶν ιππέων Τούρκων.

Νά οἱ Καστορίταις. Μακεδόνες ἀπὸ τὴν Καστορία. Γνήσιοι δὲ τὸ κόκκαλο Ἐλληνες. Φοροῦν ταπούνια. Τὸ ἐλέκι των ἀπὸ σαγιάκι. "Υφασμα ἐγχώριο, τοῦ τόπου τῶν. Στὸν τόπο τῶν κι' αὐτό, δέ τόσα ἀλλα σ' ἄλλους, ὑφαίνουν οἱ καλαῖς των, μέρα νύχτα. Καὶ εἶναι ἡ θιαγενεστέρα, ἀλλά καὶ ἀγδρικωτέρα βιοτεχνία τῶν ἐνστίκτων τῶν. . .

Νά οἱ Ελληνάφωνοι Βούλγαροι, ντυμένοι δὲ οἱ Μετσοβίταις μὲνδύματα σκονίσα, ἀλλὰ μὲ φέσι. Νά ἡ Ελληνόφωναις Βούλγαροισσαις, σᾶ Μεγαρίτισσαις ἡ σᾶ Κουλούριώτισσαις ντυμέναις, ἀλλὰ μὲ γατάνια ἐπάνω τῶν. Κ' αὐτοὶ κι' αὐταῖς εἶναι καὶ γίνεται κεμέρι τῶν ἀκόμη, γιὰ κρήματα πολύσεων καὶ ἀγορῶν, γιὰ γράμματα, γιὰ μολύβια, γιὰ πένναις, γιὰ καλαμαριάς, καὶ τὶ δὲν γίνεται!

* *

Γύρω μου Ἑθνη καὶ Λαοί.—Μὰ τὶ! Ακόμη; Εἴν' οἱ τελευταῖοι. Δὲν μένουν ἡ οἱ πάντων ἔσχατοι, δπως καὶ νὰ μένουν ἔπειτε, ἡ Καραγκούνισσαις, οἱ Καραγκούνηδες, τὰ δμούματα τῶν ἀνθρώπων ταῦτα, τὰ μόνα δυνάμενα νὰ ἔξηγήσουν τὴν τρομακτικὴν μεταξὺ πιθήκου καὶ ἀνθρώπου ἀπόστασιν. Εἶδος πιθηκοφώτων πράγματα τοῦ Κατρεφάζ. Ἀγνθρώπων, ποὺ ἡ θεωρία τοῦ Δάρβιν πιστοῦται δές μὲ σφραγίδα.

· Άλλ' ἀπὸ τῆς ἀπόψεως μόνον τοῦ πολιτισμοῦ. "Οχι καὶ τῆς τῆς ὁδωιότητος. Διότι καὶ ἀπὸ τὰ δηντά αὐτὰ εἶναι πολλοί, ώραια φεῦ!

Μὲ ώραιότητα γεμάτην κτηνώδιαν, πώρωσιν, δόδονταν, πτωματίνην, νέκραν...

Είναι τὸ αἰνίγμα τῆς Θεσσαλίας, ποῦ δὲν θὰ λυθῇ σύντοτε. Διότι καὶ οὐδέποτε δὲν αναστηθοῦν οἱ ἀνθρώποι αὐτοὶ ἐκ τῆς κόπρου τῶν. Μυριηκὴ ἀπ' αὐτοὺς ἡ χώρα. Ἀπὸ τῶν Καμβούνιων μέχρι τῶν Φαρσάλων. Είναι οἱ ισόβιοι Εἴλωτές της. Ἀλλὰ νὰ ἔννοούμεθα. Ποῦ πρέπει νὰ ἴναι Εἴλωτες οἰώνια. Διότι μέσα των καμμιά δὲν ἀφυπνίζεται ἐπανάστασις πρὸς ἀπόκτησιν καλλιτέρων δρωνεύσιων. Οὐδὲν ἀφύπνισθη οὐδέποτε, ἀπὸ αἰώνων. Είναι οἱ μοιφαίως δοῦλοι τοῦ Ἀριστοτέλους. Ποῦ πρέπει νὰ ἔχουν ὑπὲρ τὴν κεφαλήν των πάντοτε δεσπότην.

Είναι οἱ μόνοι ἀπὸ κτηνώδη ἔνστικτα γεμάτοι ἄνθρωποι. Ἐκεὶ ποῦ ἡσάν πάντοτε, ἔμεναν. Οὔτε μίαν βαθμίδα δὲν ἀνήλθον. Ἐξηγοῦν τὴν θεωρίαν τῆς ἔξελιξεως, χωρὶς νὰ ἴναι αὐτοὶ ἔξελιξις. Τὰ ἔνστικτά των οὔτε ὡς τὰ τῶν κακούργων εἶναι, ποῦ φθάνουν ἀπὸ δυνάμεις εἰς ἐνεργεία ἔνστικτα. Εἰς αὐτοὺς μένουν παντοτεινά, ἔνστικτα δυνάμει. Δηλ. παντοτεινά, σαθρά, ἀδρανῆ, ἀκαρπά, ψόφια, βρωμερά.

Οἱ ήσαν πρὸ τοῦ 78 εἶναι καὶ τώρα. Μόνον τὸ πῖσός των κατὰ τῶν τοιφλικούγων ηὔξησε ἔκπτωτε. Ἀλλὰ μίσος ψόφιο. Μίσον, διαρκῶς μίσον. Ἀλλὰ περὶ πλέον, τίποτε. Ἀφύπνισις καμμία, τίποτε. Καὶ ξοῦν.

Καὶ εἰς τὴν Μικρὰν καὶ εἰς τὴν Μεγάλην λεγομένην καλλιέργειαν ἐν Θεσσαλίᾳ, εἰν' οἱ κουλουκτοῦγδες τῶν κυρίων τῶν. Οἱ ὑπηρέται, ήγονοι, ή ἀνευ οὐδενὸς καρποῦ ἐκ τῶν κτημάτων, ποῦ δουλεύουν, ἀνήκοντος μόνον εἰς τὸν κύριον. Ἐπίμορτοι καλλιέργηται, τυφτοῦγδες ή κολλήγδες, δπως λέμε δῶ, ποτέ τους δὲν υπῆρξαν. Πάντοτε κουλοῦκι εἰργάσιμησαν.. Πέραν τῶν κρυφίου μίσους των καὶ πέραν τῆς ζωδίους των δουλειῶς, ἀνευ οὐδεμιᾶς ποτε διαμαρτύριας, οὐδὲν ἐσκέφθησαν,

Σὰ μονιτάρια. Ξερυτρώνουν στὸν κέμπο τὸ Θεσσαλικό. Καὶ σὰν κουνέλια γεννοβολοῦν ἀδιάκοπα. Γεμίζουν τώρα τὴν Πανήγυριν. Καὶ

Καραγκούνισσα.

πλειονοψηφροῦν εἰς κόσμον καὶ εἰς ἀριθμόν. Διότι τὰ ὄντα αὐτά, τὰ ζῶντα ἔτοι ζωοφυτικῶς — ἀλλόκοτον! — ἀπ' ὅλη τὰ Ἐθνη καὶ τοὺς Λαοὺς ποῦ 'δα στὴ Λάρισσα, ἀρέσκονται εἰς τοὺς καλλωπισμοὺς πλειότερον. Ἀγρίους, βέβαια, ἀρχεγόνους. Καὶ πάντοτε, δπως εἰς τοὺς ὄγείους, λάμποντας!

**

Εἰς τὸ ἰδεῶδες τῶν καλλωπισμῶν αὐτῶν φθάνουν αἱ γυναικές των, εἶδος ἀκόμηφου μάζης ἐκ σαρκῶν καὶ πανικῶν, μαζῆ. .Νά ιδῆτε δτὶ χ' ἐπιτηδεύονται! Μὲ τὴν ἐπιτηδευσιν, βέβαια, μὲ τὴν δποίαν Σουδανὸς τοποθετεῖ στὴν κάραν τοῦ φτερά. Φοροῦν — ἀκούσατε καὶ φρίξατε! — οὔτε φέσι εἶναι, οὔτε σκούφια, οὔτε καπέλλο, τίποτε — φροῦν κάποιο κάλυμμα ἀλλόκοτο ποῦ τὸ λέν' καπράνι. Ολοκόκκινο. Σκεπάζει δλο τὸ κεφάλι των τοιγύρω. Σφιχτὸ δὲ σῶν τὰ πίεστρα τὰ οιδηρὰ ἐκεῖνα, ἀπάνου - κάτου, ποῦ βαζανοὶ βασανίσται εἰς τοὺς κροτάφους τὸν Μεσαίωνα.

Τὸ καπράνι αὐτὸς εἶναι μέσα γεμάτο ἀπὸ ρροζύμι. Ραμμένο δέ. Ἀπὸ πάνω, σκούτινο κερίβλημα ἀλλο, μαῦρο, ποῦ τὸ λένε τζάλμα, μὲ κάτι θηριώδεις φούνταις, μεταξωταῖς, μαύραις π' αὐταῖς, ποῦ πέφτουν περὶ τοὺς κροτάφους καὶ δπισθεν, μέχρι τοῦ λαιμοῦ. Ἀνωθεύει τοῦ μετώπου, στὸ καπράνι ἡμίκυκλικῶς, σειραῖς φλωριῶν πυκναῖς στραβά δε π' ως εἶδος μόρτικα. Ή παντρεμέναις, ἐπὶ πλέον, καὶ ὑποσάγονον, ἀπὸ φλωριὰ κι' αὐτό, εἰς διπλαῖς καὶ τριδιπλαῖς σειραῖς ποῦ τὸ λέν' μανάκι. Καὶ δλον αὐτό, ποῦ λέγεται — Θέ μου! — κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἐν ὥρᾳ θέρους φλωριά, τζαλμάδες, προζύμια, μανάκια καὶ καπράνια, ζυγίζει πολλάκις πλέον τῶν ἐπτὰ δκάδων, ἔνα παρὰ πάνω δείγμα καὶ αὐτό, τῆς κτηνώδους καὶ φυσικῆς δουλείας τῶν.

Καὶ φέρουν — ἀκούσατε καὶ φρίξατε! — περὶ τὸν κορμόν, πρῶτον: πούκαμίσο ποῦ φθάνει ἔως τοὺς ἀστράγαλους, κεντημένον κάτωθεν, μέχρι δέσμα πόντων, μὲ μετάξια καὶ μαλλιὰ πολύχρωμα, κόκκινα, κίτρινα, πράσινα, γαλάζια, μαύρα. Φέρον δὲ κάτωθεν τοῦ κεντημάτος αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπὸ μετάξι μόνον, φούνταις σμέρδαλεις! Ἀπὸ πάνω — δεύτερον — μέχρι τῶν γονάτων, ἔνδυμα, σαγιᾶς ὄνομαζόμενον, ραμμένο — οἷμοι! — μὲ μετάξι δλο. Δηλαδή, στῆς πάνταις μόνο, διότι δύο μόνον ἀριθμεῖ φραγμαῖς. Επὶ τοῦ στήθους, δπως εἰς τὰς στολὰς τοῦ ἱππικοῦ, κατὰ πλάτος τοῦ σαγιᾶ αὐτοῦ, ἐκ-

τείνονται μετάξια σειρήτια, τσαποδίζια ἢ τσαπάρια ὄνομαζόμενά. Ἐπὶ τῶν χειρίδων τοῦ σαγιᾶ, ἄλλα κεντήματα πλατύτατα, ὀλόχρουσα δέ, ποῦ τὰ λένε μανικούντια.

Τρίτον: ποδιά, μάνη ἢ μαβιὰ γιὰ τῆς γοηταῖς, καὶ κόκκινη, γιὰ τὰ κορίτσια, μεταξοκεντημένη καὶ αὐτὴ πανιοῦ. Ἀπὸ τσόχα δέ. Τέταρτον: στὴ μέση, ζώνη μεταλλίνη, φέρουσα ὑπὸ τοὺς μαστοὺς θηλύκια. Πέμπτον: Ἐπὶ τοῦ στήθους, δως εἶδος θωράκος φολιδωτοῦ, καδ' ὅλην τὴν ἔκτασιν αὐτοῦ, συναπτὰ διάφορα χρυσάργυρα νομίσματα δλων τῶν ἔθνων τῶν Βαλκανίων καὶ δλων τῶν ἐποχῶν πολλάκις, μέφον δὲν εἶναι παράξενο νὰ διακρίνῃς εἰς αὐτὰ κανένα φέρον τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου. Τὰ νομίσματα αὐτὰ ἔνωνται τὸ ένα μὲ τ' ἄλλο δι' ἀλύσεων, καὶ τὸ δλον κόσμημα καλοῦνται πεστέμι.

Καὶ φέρουν ἀκόμη — ἀκούσατε καὶ φρίξατε! — λευκὰ τσουνδάπια, κεντημένα μὲ κόκκινο μετάξι. Καὶ φέρουν ὁπαδούτσια, εἶδος πεδίλων ἀρχαῖς φέρουν βλέπετε ἔδω! — μὲ κάτι φιγούκιας σὰ γροθιαῖς. Καὶ φέρουν σκουλαρίκια ασημένια ἢ χρυσᾶ, ποῦ συνδέονται ὑπὸ τὴν σιαγάνα δι' ἀργυρᾶς ἀλύσεως. Καὶ φέρουν αἱ γενόνυμφοι, ἀντὶ τοῦ σαγιᾶ ἐκείνου, κάπτοι ἀλλο ἔνδυμα, ποῦ τὸ λέν' καβάδι, κόκκινο, φθάνον μέχρι τῶν κνημῶν, δῶρον ἀγλαὸν τοῦ κονιμπάρου ἢ τοῦ γαμβροῦ. Τὸ καβάδι αὐτὸς κατασκευάζεται — φρέζον "Ηλιε!" σὰν πάπλωμα, στὸ ἐν τῷ μεταξὺ, μπαμπάκι, ἔσωθεν πάνινον, ἔσωθεν μετάξινον καὶ παπλωματικώτατα φαμένον δλον. Ἐτελείωσε!

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ

ΒΡΕΤΤΑΝΟΙ ΖΑΡΑΔΕΣ

ΕΡΓΟΝ Γ. ΜΑΡΟΝΙΖ

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ ΤΥΠΑΛΔΟΣ

Είτε τας «Αησποτημένας Σελίδας», είτε τάς δύοις θά περιλάβωμεν υποστάσιμα ποιήματα καὶ λογογάφων τῆς γεωτέρας «Ελλάδος» θά εἴρουν οἱ ἀναγνώσται τῶν «Παναθηναϊῶν» εὐχάριστον ἀνάμυην παλαιῶν γνωρίων ή ἀφοσίῳ πρὸς ἔργανταν μελέτην ἀγνότων ἀκόμη οὐ τοὺς νέους συγγραφέαν. Τάς σελίδας αὖτας θὰ δημοσιεύωμεν ἀπάκτως καὶ χωρὶς χρονολογικὴν σειράν ἐκλέγοντες μᾶλλον παῦθε κατατάσσοντες τὴν ὄλην. — Αρχίζομεν μὲ τὸν Ἰούλιον Τυπάλδον, τὸν γλυκύτατον ψάλτην τοῦ «Πλάσματος τῆς Φαντασίας» καὶ τόσων ἄλλων δημοτικῶν ποιημάτων. Τέλον τῆς «Ἐπιτρίησος», δὲ Ιούλιος Τυπάλδος καὶ θαυμαστής τοῦ Σολωμοῦ, ἐγενήθη τὸ 1814 εἰς τὴν Κεφαλληνίαν καὶ ἀπέθανε εἰς τὴν Κέρονθον τὸ 1883. Τῇ παλιτεχνικὴν τοὺς μόρφωσιν χρεωσιτεῖ δὲ ποιῆτης εἰς τὴν Ἰταλίαν. Εσπειρόμαστε εἰς τὸ πανεπιστήμιον τῆς Πάδοβας, τῆς Φλωρεντίας καὶ τῆς Μίλετος. Μετὰ δεκαπετετρή εἰς τὴν Φλωρεντίαν διαμονήν ἐπέστρεψε εἰς τὴν «Ελλάδα» διὰ λόγους ὑγείας. Τῷ ποιήματα τοῦ ἐπέρασαν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὰ σύνορά τῆς μηδὲ μας χώρας, ἐγκομιάδες δὲ τοὺς στίχους τοὺς καὶ δὲ περιφρόμος Τουαέρο. «Η ποίησις τοῦ Τυπάλδου, γράφει μάτου δὲ καὶ Παλαμᾶς, δὲ θαυμάτων, δὲ ζεστατίενος σάν τὸν ἥλιο σκορπίες τὴν δινεσμένη χώρη τοῦ σεληνόφεγγου». Καὶ πρωταπίκινος αὐτὴν εἶναι ἡ ποίησις τοῦ Τυπάλδου. «Απαλὴ καὶ δημοσμένη καὶ παθητικὴ φάση τοῦ φεγγάρου, τὸ δποτον μὲ τύρων ἀδυνάτων καὶ συμπάθεων ἐνδυμεῖται εἰς τοὺς στίχους τοῦ δ ποιῆτης.

ΤΑ ΔΥΟ ΛΟΥΔΟΥΔΙΑ

Μόλις ἔφεγγε τ' ἀστέροι
Τῆς αὐγῆς γλυκά, γλυκά,
Μόσχους ἔχυνε τ' ἀστέροι
·Στὴν ὁραία πρωτομαγιά.

Πρὸιν ἀσχίσουν τὰ τραγούδια
Τὸ ξεφάντωμα, οἱ χοροί,
Μέσσα ·σ' τ' ἀγνικτα λουλούδια
Πρώτη ἐποδόβαλες ἔσν. —

Πρώτη ἐποδόβαλες, Μαρία,
Καὶ σὲ ἀπάντησα σιμὰ
Εἰς τὴν ἔσημη ἐκκλησία,
·Οπον ἐπῆγαμε συγκά.

Τὰ μαλλιά σου ἐπέφταν πλῆθος
Εἰς τὸν κάτασπρο λαμπό,
Καὶ σοῦ ἐστόλιξε τὸ στῆθος
Ρόδο ωραίο παρθενικό.

Μὲ τὸ χειρὶ σὸν τὸν κούρο
Μοῦ τὸ ἐποδόσφερες γλυκά:
Πάροτο, μοῦ τες, σοῦ τὸ δίκω,
Καὶ μοῦ ἐσπάραξε ἡ πάρδα.

Μὲ τὸ χρόνιασμα, Μαρία,
Πάλι ἔγνωσα ἐδεκεῖ,
Εἰς τὴν ἔσημη ἐκκλησία
·Οπον σ' είχα πρωτοϊδεῖ.

Ἄλλ' ἀντὶ τὸ οὐρανό τούτο
Τὰ θεῖα βλέμματα νὰ ἴδω,
Καὶ τὸ ἀέρινο τὸ σῶμα
Ωραῖο πλάσμα διγέλικό,

Μὲς τὸ ἀπλάτητο χορτάρι
Εἴδα ἔρμο, μοναχό,
·Ερα κάτασπρο λιθάρι
Μ' ἔνα ὀλύμπιαν Σταυρό.

Μοναχὸς μὲς τὴν ἐσμία
Εἰς τὸ μηῆμά σου ἐμπροστὰ
·Ἐγονάτισα, Μαρία,
Καὶ τὸ ἐφίλησα θεομά.

·Απὸ τὸ ἄνθη ἐκεῖ σπασμένα
·Ἐκονφα ἔνα μοναχό,
·Ἀχρὸν καὶ ἀσπρό, τὸν ἐσένα,
·Στὸν ἐσὲ παρθενικό:

Καὶ τὸ ἐπαριστα μ' ἐκεῖνο,
·Οποῦ μ' ἔδωκες ἔσν,
Νὰ τὸ τὸ ρόδο μὲ τὸν κρίτο
Πάντα ἐνθύμησι πικοή.

Τὸ τὸ σύμβολο θανάτου
Τὸ ἄλλο τιότης, καὶ εὔμορφιᾶς —
·Η χαρὰ πάντα ἐδὼ κάποιον
·Αδελφὴ τῆς συμφορᾶς.

Ξύπνα, γλυκειά μον ἀγάπη,
Κ' ἡ νύκτα εἶναι βαθειά,
·Όλη κοιμάται ἡ φύσις,
Εἰν' δὲλα σιωπηλά.

Μόνον τὸ ἀχρὸ φεγγάρι
Ποῦ σὰν ἔμε ἀγρυπνιᾶ,
Μὲς τὸ οὐρανοῦ ἀρμενίζει
Την ἡσυχη ἐφημιά.

·Αν μᾶς χωρίζῃ τώρα
Μία θέλησι σκληρή,
Μίαν ἀκρη γῆς θαρροῦμε
Νὰ ζήσωμε μαζή.

Ξύπνα, γλυκειά μον ἀγάπη,
Κ' ἡ νύκτα εἶναι βαθειά,
·Μᾶς παρτερεῖ ἡ βαροῦσσα
·Στὴν ἔρμη ἀκρογιαλιά.

·Απόμη τὸ φεγγάρι
·Έλαμπε σπλαχνικό,
·Μὲ μάτια δακρυσμένα
Τὸ κύπτασαν καὶ οἱ δύω

Λάμπε, γλυκειά μον, λάμπε
Νὰ φύγωμε μακού,
·Οσο σιγάσει τὸ δέρι
·Στὰ δλόστρωτα νερά.

Καὶ κάθε ποῦ τὸ τὸ κύμα
Βονιζεῖ τὸ κονπά,
·Στὸ μέτωπο τοῦ δίνει
·Η κόρη ἔνα φιλ.

Η ΤΡΕΛΗ

Μαῖδα πετοῦν τὰ σύγνεφα
·Ο ἀνεμος σφυρίζει
·Απὸ τὸ βάθη ἀσκούνται
·Η θάλασσα καὶ ἀφρίζει
·Μόνη μία κύρη κάθεται
·Στὸ ξηροῦ ἀκρογιαλί
·Στὸ δέρι κυματίζουτε
·Τὸ δλόχενσα μαλλιά,
·Λάμπονταν οὐράνια κάλη
·Σὲ μαύρη φορεσιά.

Δάμιδε, γλυκειά μον, λάμπε
Νὰ φύγωμε μακού,
·Οσο σιγάσει τὸ δέρι
·Στὰ δλόστρωτα νερά.

Κοντάσι τὴν γῆν ποῦ φεύγει
Σὰ σύγνεφο θολό,
Την ἀποχαιρετάει
·Μ' ἔνα ἀγαστεναγμό.

·Έχετε γειά, λαγκάδια,
Βρυσούλες, κρύνα νερά,
Γλυκαῖς αὐγαῖς, ποντίνα,
·Γιὰ πάντα ἔχετε γειά.

Μάρα, μακού μὲ σπρωχεῖ
Εἰς ἄλλην ξένη γῆ,
Μακού δὲλο σὲ μία ἀγάπη
·Αντετηγή, φερμή.

Λάμπε, γλυκειά μον, λάμπε
Νὰ φύγωμε μακού,
·Οσο σιγάσει τὸ δέρι,
·Καὶ ἡ νύκτα εἶναι βαθειά.

Προβάλνει τὸ φεγγάρι,
Κονφή παρηγόρια
Νὰ φέρῃ εἰς μύρια πάθη
·Αγνώστα κρυφά.

Κ' οἱ δύω μακού ·σ' τὰ ξένα
Τὸ κύπτασαν μαζή,
·Κ' είχαν στὴν ἀγκαλιά τους
Παραδεισο καὶ γῆ:

Δές καὶ ψηλὰ ·σ' τὰ σύγνεφα,
·Στὸ κύμα ποῦ βογκάει,
Στὴν φύσι παραδέσται
Παρηγόρια ζητάει
·Απ' τὸ θερμό τὸ στήθος της
Βγάνει χλωρό λουλούδι
·Μ' ἔνα πικοδ χαμόγελο
Τὸ σφύγγει, τὸ φιλεῖ,
·Κι' δοχίζει τὸ τραγούδι
·Μ' δλότρεμη φωνή.

» Ανθησες παθως ανθησε
Για μαντηνη η καρδια μου
Και σιν δεν μ' απαρατησε
Κ' ζεινες συντροφια μου
Εσν τα δάκρυα ρρδο μου,
Και τη χαρα γνωμιεις
Αλμπεις εις ορο μετωπο
Στο αγαπης τον παιδο,
Και σπλαχνια στολζεις
Στεφανεις νεκρια.

» Νύκτα γλυκεια αστροστολιση,
Πλιδ μην προβης για μένα
Ειναι φωτια τα κόλλη σου
Στην δχαρη παρθενα
Ερμη γνοζω, αγνωριση,
Μοιρα ουληη με σέρνεις
Απ' άλλον κόσμον ασπλαχνα
Διωγμένη μια ψυχή,
Σε τούτη παραδέρκει
Την άγρια φυλακή.

» Σάν τ' αχαρο μου φόρεμα
Μανδροι κ' οι σποχασμοι μου
Πετοῦν, και πάλι δλόμανδροι
Πλακωνονταν ψυχή μου
Ο ήλιος πάντα δλόχαρος
Ομοια λαμπρο δφωτης
Της εντυχιας τα δνείσατα,
Τα δάκρυα της χαρας,
Τον πόνο ποσ φλογιζει
Τα βάθη της καρδιας.

» Τ' ανθη πον γένω αμέτοητα
Γη και ουρανο ενωδιαζονν,
Δημοτημένα μηματα,
Μανδρα κορμα σκεπάζουν
Με ταίς λαμπρατις ακτηνες του
Το δάσος περιζώνει
Τ' αχρο φεγγάρι ατάραχο,
Και λάμπει μυσικό,
Κι διαν το έρμο αηδόνι
Δεν αγροικιειαι πλισ.

» Απ' την ψυχή μου δλόθερμος
Ο στεναγμός πειτέται,
Κ' έν ανθος δεν μαραίνεται,
Φύλλο δεντρου δεν σειτεται
Τα φιλιερά παράπονα
Ο ανεμος σκροπδει
Θρέφονταν την γην τα δάκρυα
Στον την δροσια το ανγης,
Η φύσις δεν γροικάει
Τα πάθη της ψυχης.

— Τι κάθεσαι, βαρυόμιρη,
Στο έρημο απορηάλι;
Βογκούν βαθεια τα κύματα
Μανζίς η ανέμος ζάλη
Τον τραγουδιον, δρφανούλα μου,
Την μωσικη άρμονια,
Γροικει το γλυκοχάραμα
Κ' η ατάραχη γνητια
Και τώρα τα στοιχεια
Παλενον τρομερά. —

Βαρεια δις μονηούη δι ανεμος
Βαρεια δις βροντή το κύμα:
Ας γένη η πλάσι αμέτοητο
Και παρωμένο μηματα
Φόρος κ' ελπιδα εσβύστηκαν
Κάτου σ την γην για μένα
Τον κόσμο ποσ απαρατησα
Ζητιαν τα ξαναδω,
Τραγουδια περασμένα,
Αλλας χαρας τα ινδρ.

— Ταΐς έσηματις παράτησε
Κ' έλα με με τα ζήσης
Τα πάθη πον σ' επληγωσαν
Βαθεια, τα Ιημονήσης:
Της πότης το τραντάφυλλο
Στο πρόσωπο σου ανθίζει
Τα λογικά σον έθωλωσε
Η μαύρη συφροδα,
Αλλ' η χαρα γνοιζει
Στην άδολη καρδια

— Το πρόσωπο πον έμαραγε
Πόνος πον μέσα σφάζει,
Το χοδμα τον τραντάφυλλον
Καμμια φορά σκεπάζει,
Καθδως μέση το φθινόπωρο
Της άνοιξης το χοδμα
Στα ζώμα φύλλα άπλονεται
Πον έμαραγε δ βοριδας,
Προιον τα φάει το χώμα
Της μαύρης λαγκαδιας.

— Τον πόνους σου λημονήσης
Κ' έλα, αχαρη, με μένα
Να σπλαχνιση τη πότη σου
Δεήσουν σ την Παρθένα
— Ναι στην Παρθένα δέομαι
Και σιν μη Ιημονήσης,
Συ πον πονεις την έσημη,
Το χρόματα τα έλλης,
Την έσημη τα βοηθήσης
Και τα την σπλαχνισης.

Και μες το γλυκοχάραμα
Σε μιαν έτια αποκάπον,
Η άχαρη έκουμότουνε
Τον υπνο του θανάτουν
Κόκκινο ρόδο εστίλικε
Το στήθος παρωμένο,
Σάν της ζωης δ άγγελος
Προι πετακηη ψηλά,
Να το χει απιθωμένο
Στα σιήθη τα νεκρά.

Κοιμήσου, κόρη, ήσυχασε
Στην έσημη σου κλίνη
Δάκρυ πυκοδ 'σ το μηματα σου
Μάτι θυητό δε χύνει
Μόνον οι κοίνοι πον έσημοι
Μέσα σ τα δάση ανθίζουν,
Και του δεντρού τ' αχρόφυλλα,
Πον φιτει η χειμωνιά,
Τα μηματα στολζουν
Πον άνοιγει η συφροδά.

KNUT HAMSEN

ΠΑΝ *

Μνησιστόρημα

IZ

Ε φωναξα με μια τρομακτικη φωνή: «Ενγε!»
κ' έσκασα στα γέλια Και διμως δεν ήμουν
καθόλου μεθυσιανός. Η Εδουάρδα φαινόταν
τες έξω φρενών.

“Οταν έδοθηκε το σημειον της αναχωρήσεως, γλύστρησα μέσα σ' ένα μικρό δωμάτιο, κολλητά στη σάλα του χοροδ. Άποκει άκουα τους αποχαιρετισμούς. Ο γιατρός χαιρέτισε κι αυτός κ' έφυγε σε λίγο οι φωνές σβύσανε. Η καρδια μεν κτυπούσε δυνάτα.

Η Εδουάρδα γύρισε πίσω. “Οταν με είδε, ξαφνίσθηκε. Μολοντούτο μον είπε χαμογελαστή:

— “Α! έδω είσθιε! Πολλή σας καλωσύνη να μείνετε ώς το τέλος. Είμαι φοβερά κονρασμένη.

Στεκότανε δρδια. “Εγώ σηκώθηκα από τη θέσι μου:

— “Εχετε ανάγκη νάναπονθήτε! Ελπίω δτι σας έπερασε η μελαγχολία σας, Εδουάρδα. Μον έκανε λύπη να σας βλέπω μελαγχολική.

— Θά μον περάση με τον υπνο.

Μήν έχων άλλο τίποτε να είπω, έπλησίασα στη θύρα.

— Σας ενχαρισιω πον ηλθατε, μον είπε, σφύγγωνσα μου το χέρι.

“Εκαμα να την έμποδίσω να με συνοδεύσῃ ώς τη σκάλα.

— Μήν πειράζεσθε, είνε περιπτό.

Έκείνη μολοντούτο με άκολούθησε και περίμενε υπομονητικά στον αντιθάλαμο, ώς πον να πάρω το κασκέτο μου, το τουφέκι και την τσάντα μου. “Ενα μπαστούνι ήτο στη γωνιά:

το γνωρισα: ήτο τον γιατρού “Η Εδουάρδα κοκκίνισε” η ταραχή της έδειχνε δτι δεν ήξερε, πως βρισκότανε άκομα έκει το μπαστούνι. Μια στιγμή σιωπής έμεσολαβησε: έπειτα έχασε την υπομονή της και είπε με μια φωνή πον έτρεμε από θυμό:

— Το μπαστούνι σας... μη ξεχάσετε το μπαστούνι σας.

Και μον έδινε το μπαστούνι τον γιατρού! Το χέρι της έτρεμε. Λποφάσισα να τελείνω. Έπηρα το μπαστούνι, τώβαλα πάλι στη γωνιά και είπα.

— Είνε τον γιατρού. Δεν καταλαβαίνω πως το έχασε άφον είνε και σακάτης και τον χρειάζεται.

— Μή μιλάτε για το πάθημα του, έφωναξε προχωρήσασα ένα βήμα κατεπάνω μου. ‘Εσεις δεν κουτοαίνετε! Μά διν τύχη και κουτσαθήσε, δεν θά μπορήτε να μετηθήτε μ' αυτόν, ζχι δεν θά μπορήτε... Αντο πον σας λέω!...

Προστάνησα ναύρω καμιαία άπαντησι, άλλα, καθδως δεν ενρισκα, δπισδοδρμησα κ' έβγηκα από τη θύρα. “Οταν βρέθηκα έξω, κύταξα μια στιγμή μπροστά μου κ' έπηρα τὸ δρόμο μου.

Έλχε λοιπόν αφίσει το μπαστούνι του. Θά ξαναγύριζε από τὸ δρόμον αυτόν να το ξαναπάρη, και αυτό για να μη φύγω έγω τελευταίος από τὸ σπίτι... Προχωρούσα σιγάσιγά, κυτάζων δεξιά και αριστερά, έως τὸ σύνορο τον δάσους. ‘Αφού περίμενα έως μισή ωρα έκει, είδα τὸν γιατρό. Μὲ είλη παρατηρήσει και προχωρούσε βιαστικός κατεπάνω μου. “Επιασα τὸ κασκέτο μου, για να καταλάβω τί

* Ιδε σελ. 85.

σκοπὸν εἰχε: ἔπιασε κ' ἔκεινος τὸ καπέλλο του. Τότε προχώρησα κατεπάνω του καὶ εἶπα:

— Δὲν σᾶς χαιρέτισα ἐσᾶς.

“Εκαμε ἔνα βῆμα πίσω.

— Δὲν μ' ἔχαιρετέσσατε ἐμένα;

— “Οχι!

Μικρὰ σιωπῆ.

— Λίγο μὲ μέλλει τί κάματε, εἶπε χλωμός. ‘Έγω πάρω νὰ πάρω τὸ μπαστούνι μου, ποῦ ἔχασα.

Καθὼς δὲν μποροῦσα νὰ τοῦ πῶ τίποτε, δσο γι' αὐτό, σκέφθηκα νὰ ἐκδικηθῶ μὲ ἄλλον τρόπο. Σήκωσα τὸ τουφέκι μου, σημάδεψα καὶ τοῦ εἶπα, σὰν νὰ ἥτωνε σκύλο:

— Εμπρός! Πάρτο!

Καὶ σφύριξα για νὰ τοῦ δώσω θάρρος, δπως κάνουν στὰ σκυλιά.

Αὐτὸς ἔβραε μέσα του χίλια χρώματα ἀλλοξε μὲ τὰ κείλια σφριγμένα, κύτταζε τὸ χῶμα. “Εξαφρα κάρφωσε ἐπάνω μου ἔνα διαπέραστικό μάτι κ' ἔρωτησε μὲ προσποιημένο χαμόγελο.

— Τὶ σημαίνουν δλα αὐτά;

‘Έγω δὲν ἀπάντησα· ἡ ἔρωτησίς του δμως μοῦ ἔκαμε κάποια ἐντύπωσι. Μοῦ ἀπλωσε τὸ χέρι κ' ἐπρόσθεσε.

— Τὶ ἔχετε λοιπόν; “Αν θέλετε για ἐμπιστευθῆτε σ' ἐμένα, ζωσ...

‘Η γαλήνη τῆς στάσεώς του μ' ἐντρόπιασε καὶ μὲ ἀπέλπισε. ‘Ηθέλησα νὰ ἐπανορθώσω τὸ λάθος μου καὶ τὸν ἀγκάλιασα ἀπ' τὴν μέση:

— Συγχωρῆστε με! . . . εἶπα δυνατά. Δὲν ἔχω τίποτε, ἀπολύτως τίποτε, δὲν ἔχω ἀνάγκην τὸν καλῶν σας ὑπηρεσιῶν. “Ισως ξητεῖτε τὴν ‘Εδουάρδα; Θὰ τὴν βοήτη στὸ σπίτι της. Μὴν ἀργῆτε δμως γιατὶ θὰ κοιμηθῇ γρήγορα... “Ητον τ' σο κουρασμένη, φαινότανε τόσο κουρασμένη! Πηγαίνετε, πηγαίνετε, σᾶς λέω πῶς θὰ τὴν βοήτη στὸ σπίτι.

Τοῦ γύρισα τὴν φάκη καὶ χώμηκα μέσα στὸ δάσος.

“Οταν γύρισα στὸ καλύβι μου, κάθισα στὸ κρεβάτι μου, μὲ τὴν τσάντα μου στὸ πλευρό, μὲ τὸ τουφέκι μου στὸ χέρι. Παρέξενες σκέψεις τοιγύριζαν στὸ κεφάλι μου. Γιατὶ νὰ ἐκτεθῶ ἔτσι στὸν γιατρό; “Ημούν στενοχωρημένος τώρα, ποῦ τὸν εἶχα ἀγκαλιάσει ἀπὸ τὴν μέση καὶ τὸν εἶχα κυττάζει μὲ δακρυσμένα μάτια. Χωρὶς ἄλλο θὰ διασκέδαζε σὲ βάρος μου, θὰ γελούσε ζωσ αὐτὴ τὴ στιγμὴ μαζί μὲ τὴν ‘Εδουάρδα, γιὰ δσα ἔγιναν. Καὶ κουτσός ἀκόμη δὲν θὰ μποροῦσα νὰ μετρηθῶ μ' αὐτὸν. . . Τὸ εἶχε εἰπῆ ἡ ίδια ἡ ‘Εδουάρδα.

Πηγαίνω καὶ στέκομαι στὴ μέση τοῦ δωματίου, κρεμά τὸ τουφέκι μου στὴς πλάτες τοῦ σκύλου μου, στηρίζω τὴν κάννα στὸ ποδάρι μου καὶ πιέζω τὸ σκανδάλι. Πέρνει φωτιά, τὰ σκάγια περνοῦν τὸ ποδάρι μου καὶ χώνονται στὰ σανίδια. “Ο Αἴσωπος ἔκφρασε τὴν τρομάρα του μ' ἔνα μικρὸ γαύγισμα.

Σὲ λίγο κτυπῆ ἡ θύρα. Μπαίνει διατρός.

— Μὲ συγχωρεῖτε, ποῦ σᾶς ἀνησυχῶ. ‘Εφύγατε τόσο ἀποτόμως! ‘Εσκέφθηκα πῶς θὰ ἥτο καλὸ νὰ μιλήσωμε μαζί. . . Μὰ ἔδω βρωμάσι μπαρούτι.

Δὲν φαινότανε καθόλου ταραγμένος.

— Εἶδατε τὴν ‘Εδουάρδα; Καὶ τὸ μπαστούνι σας, τὸ βρήκατε;

— Τὸ μπαστούνι μου τὸ πῆρα ἡ ‘Εδουάρδα δμως εἶχε κοιμηθῆ. . . Μὰ γιὰ δνομα τοῦ Θεοῦ! τὶ συμβαίνει ἔδω μέσα; ἐσεῖς εἰσήσθε καταματωμένος...

— “Α! δὲν εἶνε τίποτε. Πήγα νὰ βάλω τὸ τουφέκι μου στὴ θέσι του καὶ πήρε φωτιά. . . Μὰ ἔπι τέλους θὰ σᾶς δώσω λόγο τὶ ἔκανα; Νὰ πάρῃ διάβολος! Λοιπὸν πήρατε τὸ μπαστούνι σας;

Αὐτὸς ἔκυτταξε μὲ ἀταραξία τὸ σχισμένο υπόδυμά μου καὶ τὸ αἷμα ποῦ ἔτρεχε. Διαμιᾶς ἀφίσε τὸ μπαστούνι του κ' ἔβγαλε τὰ χειρόκτιά του!

— Μὴν κουνιέσθε καὶ ἀφῆτε με νὰ βγάλω τὸ υπόδυμα. Καλὰ ἔλεγα ἐγὼ πῶς ἀκούσα τουφεκιά.

III

Πόσες φορὲς μετανόησα γιὰ τὴν τρέλλα μου. ‘Η υπόθεσις αὐτὴ δὲν ἔξιε καὶ τὸν κόπο νὰ κάμω αὐτὴ τὴν ἀνοησία, ἡ δποία ἔπι τέλους δὲν μοῦ ἔχορησμένες καὶ σὲ τίποτε ἄλλο, παρὰ νὰ μὲ κρατήσῃ ἀφετὸν καιρὸ μέσα στὸ καλύβι μου. Τὰ βάσανα ποῦ τράβηξα δὲν μοῦ φεύγονταν ἀπὸ τὸ νοῦ, ἔως σήμερα ἀκόμα.

‘Η κλύστρα μου ἔχότανε καθεμέρα, φρόντιζε γιὰ τὸ σπιτικό μου καὶ μοῦ ψώγιζε. ‘Εβδομάδες ὀλόκληρες βάσταξε αὐτὴ ἡ δουλειά.

Μιὰ ημέρα διατρός μοῦ μίλησε γιὰ τὴν ‘Εδουάρδα. “Ακουσα τὸνομά της, ἀκουσα τὰ σᾶς εἶπε καὶ τὰ σᾶς ἔκαμε καὶ δὲν αἰσθάνθηκα τὴν παραμικρὴ συγκίνησι: μοῦ φαινότανε πῶς πρόκειται γιὰ κάποιο μακρινὸ πρᾶγμα, ποῦ δὲν ἔχει καμμιὰ σχέσι μ' ἐμένα. Καὶ συλλογιζόμουν ἀπορημένος μὲ τὸν ἔαυτό μου:

— Πῶς ξεγνάει κανεὶς γρήγορα!

— Επειδὴ μοῦ μιλήσατε γιὰ τὴν ‘Εδουάρδα, πέτε μου, γιατρέ, τὶ ίδεα ἔχετε γι' αὐτὴν. . .

‘Εγώ, νὰ σᾶς εἰπῶ τὴν ἀλήθεια, εἶνε πολλὲς

ἔβδομαδες, ποῦ οὔτε τὴν συλλογίζομαι καθόλου.

Μεταξύ σᾶς δμως δὲν συμβαίνει τίποτε;

Πέτε μου τὴν ἀλήθεια. Σᾶς ἔβλεπα συχνὰ μαζί.

Τὴν ημέρα ποῦ κάμαψε τὴν ἔβδομη στὰ ‘Νησάκια’ τὴν ἔβοηθούσατε νὰ περιποιήσται τοὺς καλεσμένους. Μὴν τὸ δροṇηθῆτε ὑπῆρξε κάποια σχέσις μεταξύ σᾶς. . .

Γιὰ δνομα τοῦ Θεοῦ δμως, μὴ μοῦ ἀπαντάτε δὲν μοῦ χρωστάτε καμμιὰ ἔξηγησι καὶ δὲν είμαι καθόλου περίεργος νὰ μάθω. . .

“Αλλα λόγια τώρα, ἀλλα λόγια. Πότε δὰ μπορέσω νὰ πατήσω τὸ πόδι μου;

Τὰ λόγια μου τὰ ίδια μοῦ βασάνιζαν τὸ μναλό μου. Φοβόμουν μὴ μοῦ εἰπῆ τίποτε διατρός. Γιατί; Τὶ μ' ἔμελλε γιὰ τὴν ‘Εδουάρδα; Μήπως δὲν τὴν εἶχα λησμονήσει;

Μιὰν ἄλλη φορὰ μοῦ ξαναμίλησε γι' αὐτὴν καὶ τὸν διέκοψα πάλι, ἀπὸ φόβο μήπως μάθω, δ. Θεδες ξέρει τί.

— Μὰ γιατὶ μὲ διακόπτετε πάλι, μ' ἔρωτησε.

Σᾶς πειράζει νάκοντε αὐτὸ τὸ δνομα;

— Πέτε μου στάληθεια ποια εἶνε ἡ γνώμη σας γιὰ τὴ δεσποινίδα ‘Εδουάρδα;

Μ' ἔκυτταξε μὲ κάποιο δισταγμό.

— “Η γνώμη μου;

— Είμπορει νὰ ἔχετε τίποτε νέο νὰ μοῦ διηγηθῆτε, καμμιὰ πρότασι γάμου, ποῦ ἔγινε συχαριστώς δεκτή. . . Είμπορει νὰ σᾶς συγχαρῇ κανεὶς; “Οχι; . . . Νὰ σᾶς πιστεύσω!

— Αὐτὸ φοβόσαστε;

— Αὐτὸ φοβόμουν; ‘Αστειεύσθε;

Μιὰ στιγμὴ σιωπῆς.

— “Οχι, εἶπε, δὲν τὴν ἔζητησα σὲ γάμο.

“Ισως τὸ κάματε ἔσεις. Μά, τὴν ‘Εδουάρδα δὲν

εἰμπορεῖ νὰ τὴν ζητήσῃ κανένας σὲ γάμο, δὲν

εἰμπορεῖ νὰ τὴν γυρέψῃ κανένας, αὐτὴ πέρνει

δποιον θέλει. Μήπως νομίζετε πῶς εἶνε καμμιὰ χωρίατοπούλα, γιατὶ τὴν συναντήσατε ἔδω-

πέρα, σὲ μιὰν υπερβόρειαν ἀκρη. Εἰν’ ἔνα κο-

ρίτσι ποῦ δὲν ἔφαγε πολὺ ξύλο στὴ ζωὴ της,

μιὰ γυναῖκα ποῦ ἔχει πολλὲς ίδιοτροπίες. Εἶνε κρύα; ”Ω! Κάθε ἄλλο. . .

— Φωτιά; ‘Έγω σᾶς λέω εἶνε λοιπόν;

— Ενα ποιτικό κατέβασε πάντα στὸν πατέρα της, μάτια γυναῖκα ποῦ έχει πολλὲς ίδιοτροπίες. Εἶνε κρύα;

— Οι πατέρες της ήταν πατέρες της, μάτια γυναῖκα ποῦ έχει πολλὲς ίδιοτροπίες. Εἶνε κρύα;

— Η γυναῖκα αποκρινθήκε πῶς έχει εἰσι-

τήριο καταστρώματος. — “Εχει καταστρώματα, μοῦ εἶτε ἡ ‘Εδουάρδα. ‘Έγω ἔσκεφθηκα —

— Καὶ τὶ νὰ τὴν κάμω, σὰν ἔχῃ κατάστρωμα;»

— Μητέρα καὶ παιδί, ήταν παγωμένα. — «Λοιπόν, ξαναεῖτε τὴν ‘Εδουάρδα, γιατὶ δὲν κατέβασε πάτω στὴ σάλα;»

— Η γυναῖκα αποκρινθήκε πῶς έχει εἰσι-

τήριο καταστρώματος. — “Εχει καταστρώματα, μοῦ εἶτε ἡ ‘Εδουάρδα. ‘Έγω ἔσκεφθηκα —

— Καὶ τὶ νὰ τὴν κάμω, σὰν ἔχῃ κατάστρωμα;»

— Μητέρα καὶ παιδί, ήταν παγωμένα. — «Λοιπόν, τραβηξα κ' ἔγω

παραπέρα. — « ‘Ας πληρώσῃ ἡ ‘Εδουάρδα,

εἶπα μέσα μου, δν τῆς ἀρέσῃ. Αὐτὴ καὶ δ πα-

τέρας της έχουν τὰ μέσα». —

— Ποιὰ δλλη;

— Δὲν γνωρίζω. Μιὰ φιλενάδα της. . . δὲν εἶνε δμως ἡ ‘Εδουάρδα.

— Αὐτὴ λέει καὶ καλὰ πῶς τέτοια ἐντύπωσι τῆς κάνουν τὰ μάτια σας. Σᾶς πέρασε δμως ἀπὸ τὸ νοῦ, πῶς αὐτὸ τῆς ἀρέσει; Κυττάζεται την καλά, καρφώσεται ἀπάνω της τὸ γοητευτικό σας βλέμμα. Μόλις καταλάβη πῶς τὴν κυττάζεται μὲ κάποιο σκοπό, θὰ πη ἀπομέσα της: Νὰ ένας ἀνθρώπος ποῦ μὲ καλοκυττάζει καὶ φαντάζεται πῶς κάποια τοιαν-

τακτωτικό.

— Δὲν εἶνε ἀλήθεια. ‘Έγω ζιμαδα καλὰ πῶς εἶνε εἰκοσιπέτη, πῶς τέτων, μὰ δὲν φαίνεται περισσότερο ἀπὸ δεκαπέντε. Δὲν εἶνε καθόλου εὐτυχισμένη δμως: δὲν ξέρει καὶ ἡ ίδια τὶ θέλει. Κάποτε, δταν κυττάζει τὴν θάλασσα καὶ τὰ βιονά, κάποιος πόνος τῆς σφίγγει τὰ κείλια. Αἰσθάνεται τότε πῶς εἶνε στ' ἀλήθεια δυστυχισμένη. Μὰ δὲν καταδέχεται νὰ κλάψῃ. Τὸ πνεῦμα της εἶνε ωμαντικό, ἡ φαντασία της ἀτακτη.

— Δὲν εἶνε ἀλήθεια. ‘Έγω ζιμαδα καλὰ πῶς εἶνε εἰκοσιπέτη, πῶς τέτων, μὰ δὲν φαίνεται περισσότερο ἀπὸ δεκαπέντε. Δὲν εἶνε καθόλου εὐτυχισμένη δμως: δὲν ξέρει καὶ ἡ ίδια τὶ θέλει. Κάποτε, δταν κυττάζει τὴν θάλασσα καὶ τὰ βιονά, κάποιος πόνος τῆς σφίγγει τὰ κείλια. Αἰσθάνεται τότε πῶς εἶνε στ' ἀλήθ

ΤΟ ΔΕΚΑΔΗΝΟΘΗΜΕΡΟΝ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

Γ. Ιακωβίδης

Δεν λέγω, ότι αν ήμουν ζωγράφος θα ξωγράφιζα τὸ κοριτσάκι του κ. Στ. διαφορετικά απ' δι' τὸ ξωγράφισε δ. κ. Ιακωβίδης. «Ο καλλιτέχνης απέδωκε βέβαια τὸ μοδέλο πιστότατα. Γνωρίζω τὴν ἄξιαν τοῦ χρωστήρος του καὶ θαυμάζω τῆς τέχνης του τὴν τελειότητα. Καὶ ή προσωπογραφία αὐτὴ εἶναι πραγματικῶς τελεία: τόσον διμούριο, ώστε νὰ μὴ μ' εὐχαριστῇ, ἐμὲ τοῦλάχιστον.

Ως σύνθετις, ως χωματισμός, ως ἀντανακλάσεις φωτός, ως πλαστικότης εἶναι ἀπαραίμιλλος. Η στάσις τοῦ παιδιοῦ ἀφελῆς ἐν τῇ ἐπιτηδεύσει τῆς, σὰν νὰ θέλῃ νὰ ποξάρῃ ἀλλὰ δραῖα καὶ χαριτωμένα. «Όλα αὐτὰ μοῦ προξενοῦν βαθεῖαν ἐντύπωσιν, πῶς, δλίγον χρώμα καὶ τὸ χέρι τοῦ ζωγράφου ήμποροῦν νὰ μεταφέρουν δλοζώντανην τὴν φύσιν ἐπάνω εἰς τὴν διδόνην. Καμιαὶ λεπτομέρεια δὲν παρελείφθη. Η παιδικὴ δροσιὰ χυμένη παντοῦ, εἰς τὰ φορέματα, εἰς τὰ ὑπόξανθα μαλλιά, εἰς τὰς ἀνταγγείας ποὺ πλαινῶνται γύρω στὸ κεφαλάκι του. Καὶ εἰς τὴν προσωπογραφίαν ἐνδὸς μικροῦ παιδιοῦ, δλα αὐτὰ παίζουν ἵσως μεγαλείτερον δόλον παρὰ εἰς κάθε ἀλλήγο προσωπογραφίαν.

«Ομως, πρὸν παρατηρήσω αὐτὰς τὰς τελειότητας, φυσικὰ τὸ μάτι μου ἔπεισε ἐπάνω εἰς τὸ πρόσωπον. Εκεῖ θὰ ἔβλεπτα τὴν ἀληθινὴν πνοήν, τὸ ἀνοιξιάτικον χαμόγελο καὶ τὸ λευκὸν ἀρωματῆς παιδικῆς ψυχῆς. Τὸ κοριτσάκι αὐτὸν σκέπτεται αὐτὶ νὰ χαμογελᾷ. Φοβεῖται τὴν ζωὴν αὐτὶ νὰ χαίρωνται θαυμασμένα τὰ μάτια του ἀπὸ τὸ σηνὸν δμορφιὰ γύρω του. Πονεῖ αὐτὶ νὰ λάμπῃ ἡ μορφὴ του ἀπὸ τὸ ἀμέριμνὸν τραγοῦδι τῆς ζωῆς. Αὖθις ή φύσις ἔσφαλε, δικαλλιτέχνης ἔπρεπε νὰ τὴν διορθώσῃ. Επρεπε νὰ ἐλέξῃ ἔνα τόνον ποὺ ἔφευγε τὸ κοινὸν μάτι, τὸν δποῖον διμούριον της ζητεῖ καὶ ἀνευρίσκει δικαλλιτέχνης τὸν τόνον ἔκεινον ποὺ ή φύσις ἔφειδωλεύθη νὰ χαρίσῃ ἡ τὸν ἀπέκρινεν ἵσως τόσον βαθεῖαν διατάξει, διὰ νὰ μᾶς ἐνθυμίζουν κάποτε μίαν σκέψιν καὶ ἔνα δνειρόν, ποὺ τὸ περιβάλλομεν μὲ δλην τὴν ἀγάτην μας καὶ τοῦ χα-

αῖσιον δλα τὸ ἀριστοτεχνικὸν χέρι τοῦ κ. Ιακωβίδην. Καὶ τότε θὰ ἡτο τελεία ή εἰκόνων. Τὸν παρόσυνος ἵσως ή ἰδιαίτερη τοῦ μελαγχολικῆς ψυχῆς, καὶ ἔξωγράφισε τὴν ἀπατηλῆν δψιν ποὺ τοῦ παροντούσασε ή φύσις ή ἀτελής, ή ἔγκρυπτουσα διμούριον πάντοτε μίαν φωτεινὴν ἀκτίνα διὰ νὰ διδηγήσῃ τὸν καλλιτέχνην εἰς τὴν ἔξιδανίκευσίν της.

Εἰς «Τὸ κερί τῆς Βλάχας» συμβαίνει τὸ ἴδιο. Η ὑποτιθεμένη Βλάχα ἀνάβει τὸ κερί τῆς δπως θὰ τὸ ἄναβα καὶ δγώ. «Ἄλλη ή ἀπλῆ καὶ ή ἀφελῆς γνωνάκια ἔχει βαθύτερον τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα ἀπὸ ἐμέ. Τὸ ἄναμμα τοῦ κεριοῦ εἶναι ἐκδήλωσις μας λατρείας ἐσωτερικῆς. Καὶ δὲν ήμπορεσα νὰ αἰσθανθῶ αὐτὸν ποὺ διψοῦσε ή ψυχή μου καὶ ποὺ ἡνογκάσθη μάταια νὰ τὸ ζητήσω μὲ τὴν σκέψιν. «Οσον καὶ ἀν ἡμέλησα νὰ συμπληρώσω τὴν εἰκόνα μὲ τὴν φαντασίαν, δὲν τὸ κατώρθωσα: διότι λείπει ἀκριβῶς ἔκεινο τὸ δποῖον χρειαζεται διὰ νὰ συγκινησῃ. Λείπει ή ἔμπνευσις. Χωρὶς αὐτὴν τὰ ἀντικείμενα ἡμιποροῦν νὰ εἶναι ἀληθινά, δραῖα, ν' ἀποδίδουν τὴν φύσιν, ἀλλὰ δὲν ἀποτελοῦν ἔργον τέχνης. Μένουν ἀντικείμενα, δπως τὰ βλέπουμε καὶ ἡμέραν γύρω μας, τὰ δποῖα ζητοῦν μίαν πνοήν, τὴν πνοήν τοῦ δημιουργοῦν, διὰ ν' ἀλλάξουν ἀμέσως δψιν, νὰ ἐμψυχωθοῦν, νὰ συγκινήσουν.

«Ἀγαπῶ τῆς Μυγδαλιές» του. «Ἐνας κόσμος δροσιᾶς, ἀγνότητος, ἀλληλινῆς ζωῆς, κόσμος δραῖας, κλεισμένος μέσα εἰς δραῖαν καὶ εὐγενῆ βαθυκύανον ἀτμοσφαιραν, γεννοῦν μίαν εὐχάριστον αἴσθησιν. Τὰ ἀνθη αὐτὰ τὰ πρόσωπα, ἔχουν δλην τὴν πρόσωρον δμορφιὰ των, τὴν λεπτὴν δμορφιὰ προσκαίρου ζωῆς, ποὺ δὲλλαφρότερος ἀνεμος, ή ἐλαχίστη πνοὴ θὰ μαράνῃ. «Ἄλλ' ἐπρόφθασε δικαλιτοτεχνικὸς χρωστήρος νὰ προφυλάξῃ ἀπὸ τὸν θάνατον τὰς λεπτὰς αὐτὰς ὑπάρχεις, διὰ νὰ μᾶς ἐνθυμίζουν κάποτε μίαν σκέψιν καὶ ἔνα δνειρόν, ποὺ τὸ περιβάλλομεν μὲ δλην τὴν ἀγάτην μας καὶ τοῦ χα-

ρίζουμεν δλα τῆς φαντασίας μας τὰ στολίδια καὶ αἰσθανόμενα ἔτσι βαθύτερα τῆς ζωῆς τὸ χαμόγελο.

**

Ο «Καπνιστής» εἶναι ἔνα ἀριστοτεχνημάτικο. Ο τίτλος σᾶς τὰ λέγει δλα. «Ἐνας γέρων ποὺ καπνίζει τὴν πίπαν του. Δὲν σᾶς λέγει δμως καὶ τὰς ἐλαφρόδας ἐλαφροτάτας ἀποχρωσεις τῆς ὑδατογραφίας αὐτῆς, ποὺ κατώρθωσε μὲ φαντασικῶς λεπτὴν ἀλλὰ καὶ ρεαλιστικὴν ἐργασίαν νὰ ἀποδίδῃ μίαν πραγματικὴν στιγμὴν τῆς καθημερινῆς ζωῆς, εὐχάριστον, εὐτυχισμένην, τόσον, ποὺ μεταδίδεται ή εὐχαρίστησις καὶ εἰς τὸν θεατήν, σὰν νὰ ἔξιδανικεύεται ή τόσον συνειδητικήν ἀπόλαυσις αὐτὴ τοῦ καπνιστοῦ καὶ ν' ἀντανακλᾷ ἐπάνω εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ δρόκληρον κόσμου εὐτυχίας. Η εἰκὼν αὐτὴ εἶναι κάτι μεταξὺ δρατογραφίας καὶ ἐλαιογραφίας. «Ἔχει δλον τὸ δερῶδες τῆς ὑδατογραφίας ἀλλὰ καὶ δλην τὴν τελειότητα ὑπομονητικῆς, ἀκριβολόγου ἐργασίας, ή δποῖα χαρακτηρίζει διδίλως τὸν κ. Ιακωβίδην. Εἶνε αὐτὸν ἔνα προσόν τὸ τελεία καὶ δμως ἐδίσταζε νὰ βάλῃ τὴν υπογραφήν της αὐτοῦ, αὐτὸν συναρπάζει τὴν εἰκόνη της καθημερινῆς, διότι εἶδε τὸν διαδέσμην τοῦ προσώπου τὸν διαδέσμην της ζωῆς ποὺ εἶχετο σαμενεις μεταξύ μάτην ἔως τότε.

Εἰς τὴν «Ἀνάγνωσιν» - ἔνα κοριτσάκι σκυμένον ποὺ διαβάζει - αἰσθανόμενα μίαν ίδιατέραν ἀπόλαυσιν. «Όλα σκοτεινὰ καὶ ἐδῶ. Τὸ βάθος, τὰ φορέματα τῆς μικρᾶς, τὰ μαλλιά της. Μία δρομονία ἡρεμίας καὶ προσοχῆς χυμένη εἰς δλην τὴν εἰκόνα. Καὶ τὸ φῶς, ποὺ δροχεται ἀπ' ἔξω καὶ πέφτει ἐπάνω εἰς τὰ φορέματα καὶ εἰς τὸ βιβλίον, καὶ αὐτὸν φαιόν, δρομογισμένον μὲ τὴν γενικὴν ίδεαν τῆς εἰκόνος. «Ολοι αὐτοὶ οἱ βαθεῖς τόνοι, οἱ μόλις διακρινόμενοι, ἐνέχουν πολὺ θέλητρον διὲ ἔνα μάτι ποὺ σκέπτεται καὶ δὲν βλέπει μόνον. «Ἀπὸ τὴν «Μουσικόν» της - τὸ ἔργον αὐτὸν εἶνε ήμιτελές - ἀποφέρομεν τὴν ἐντύπωσιν τῆς αἴριμονίας, ή δποῖα ἀποδίδεται πληρέστατα μὲ τὰς ἀπλᾶς γραμμάτας αὶ δποῖαι κατεβαίνουν κατὰ μήκος τοῦ δρώματος τῆς μουσικοῦ. Εἶναι αἱ γραμματαὶ αὐταὶ οἱ τόνοι οἱ μουσικοὶ, οἱ δποῖοι χύνονται ἀπὸ τὰς εἰκόνας ποὺ στείλει δπό.

τὸ Παρίσιο εἰς τὴν «Εκθεσιν τοῦ Παρνασσοῦ». Μία «Προσωπογραφία» γυναικός «Ἡ ἀνάγνωσις» καὶ «Ἡ μουσικός» ἀποτέλοεν τρία φωτεινὰ καὶ ζηλευτὰ δείγματα τῆς ἰσχυρᾶς τέχνης τῆς κυρίας Ασπριώτου. Μὲ ἀλληλινὴν ἀγάπην ἔπλασε, σὰν ἀπὸ πηλόν, ὑγρὸν ὄχιόν, ἀπαλώτατα τὸ πρόσωπον αὐτό, καὶ μὲ τὰ σκοτεινὰ χρώματα, τὰ δποῖα ίδιατέρως προτιμᾶς ή καλλιτέχνης, καὶ εἰς τὰ δποῖα ίδενται ἡξενθεῖ νὰ δίδῃ ἔνα ἐπίσης σκοτεινὸν φῶς, ἀπέδωκε μίαν δραίαν κεφαλήν, βυθισμένην εἰς τὸ πένθος μιᾶς σκέψεως, καὶ συγχρόνως εἰς τὸν ἀπόμακρον σμένον καὶ συστιμένον δρίζοντα ἀγνώστου δνείρον. Εἰς τὰ ἔογα τῆς κυρίας Ασπριώτου ὑπάρχει, πάντοτε μίας κόσμου κόσμος προσώπου, τὰ δποῖα ζωγραφίζει εἰς αὐτά. Προσπαθεῖ νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν προσώπων τὰ δποῖα ζωγραφίζει, ν' ἀνακαλύψῃ τὸ κυριεῦν σαν ιναίσθημα τῆς ζωῆς τοῦ μοδέλου της. Τὴν εἰδαμενεν ἐργαζομένην ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας εἰς μίαν προσωπογραφίαν. «Ἡ ὅμοιότης τῆς καθημερινῆς ζωῆς τοῦ προσώπου τὸν διαδέσμην της ζωῆς ποὺ εἶχετο σαμενεις μεταξύ μάτην ἔως τότε.

Εἰς τὴν «Ἀνάγνωσιν» - ἔνα κοριτσάκι σκυμένον ποὺ διαβάζει - αἰσθανόμενα μίαν ίδιατέραν ἀπόλαυσιν. «Όλα σκοτεινὰ καὶ ἐδῶ. Τὸ βάθος, τὰ φορέματα τῆς μικρᾶς, τὰ μαλλιά της. Μία δρομονία ἡρεμίας καὶ προσοχῆς χυμένη εἰς δλην τὴν εἰκόνη της καθημερινῆς, διότι εἶδε τὸν διαδέσμην της ζωῆς ποὺ εἶχετο σαμενεις μεταξύ μάτην ἔως τότε. Εἰς τὴν «Μουσικόν» της - τὸ ἔργον αὐτὸν εἶνε ήμιτελές - ἀποφέρομεν τὴν ἐντύπωσιν τῆς αἴριμονίας, ή δποῖα ἀποδίδεται πληρέστατα μὲ τὰς ἀπλᾶς γραμμάτας αὶ δποῖαι κατεβαίνουν κατὰ μήκος τοῦ δρώματος τῆς μουσικοῦ. Εἶναι αἱ γραμματαὶ αὐταὶ οἱ τόνοι οἱ μουσικοὶ, οἱ δποῖοι χύνονται ἀπὸ τὰς εἰκόνας ποὺ στείλει δπό.

εἰκόνα τῆς δρμονίας τοῦ ἀπείρου, ποῦ μόνον ἡ μυστική, ἡ φενγαλέα, ἡ κατ' ἔξοχην αὔλος καὶ πνευματική, ἡμπορεῖ νὰ ζωγραφίσῃ μέσα εἰς τὴν ψυχήν μας.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Υ. Γ. Εἰς τὸ πρόσεχες τεῦχος θὰ δώσωμεν εἰκόνας τῆς Ἐκθέσεως.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΜΟΣΧΑΣ

Εγκαινιάζων τὴν σειρὰν αὐτὴν ἐπιστολῶν ἐκ Ρωσίας, θεωρῶ περιττὸν νὰ κάμω λόγον περὶ τῆς ὑπερόχου θέσεως τὴν δποίαν σήμερον κατέχει ἡ ρωσικὴ ἰδέα ἐν τῇ παγκοσμίῳ ποσόδῳ, ἐν τῷ παγκοσμίῳ πολιτισμῷ. Τὰ διάματα τοῦ Λέοντος Τολστοῦ, τῶν καθηγητῶν Κοβαλέβσκι καὶ Μετσνικόφ (καὶ τῶν δύο εἰς τὸ Παρίσι) διόλκήρουν πλειάδος λογογράφων Α. Τσέχοφ, Μ. Γόρκυ, Β. Κορολέγκο, προεξέχοντος τοῦ Λεων. Ἀνδρέεφφ,— εἰνε γνωστὰ εἰς δῆλους τοὺς ἀναγνώσκοντας. Ἀφ' ἑτέρου δῆμως δὲν ἡμπορῶ νὰ μη ἔξαρω τὸ κάμιαν δραματικὴν. Πῶς θὰ διανύσουν τὴν θεατρικὴν περίοδον των, θὰ τὸ δεῖξῃ τὸ μέλλον αἱ ἔργασίαι των, τούλαχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος, πηγαίνουν λαμπρά.

Ἐφέτος λόγου χάριν, ἔχομεν τρεῖς νέας θεατρικὰς ἐπιχειρήσεις: δύο μελοδραματικὰς καὶ μίαν δραματικὴν. Πῶς θὰ διανύσουν τὴν θεατρικὴν περίοδον των, θὰ τὸ δεῖξῃ τὸ μέλλον αἱ ἔργασίαι των, τούλαχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος, πηγαίνουν λαμπρά.

Συνήθως τὴν θεατρικὴν περίοδον ἀνοίγοντο *τὸ Μέγα* (μελόδραμα καὶ κατὰ Κυριακὴν μπαλλέτο), *τὸ Μικρόν* (δρᾶμα) καὶ *τὸ Νέον* (δρᾶμα καὶ μελόδραμα) κατὰ προτίμησιν εἰς τὸ θέατρον τοῦτο παιζούν νέοι ἡθοποιοὶ τοῦ δημοσίου θιάσου). Πρὸς τὸ παρόν δῆμως δὲν ἔδωσαν τίποτε ἄξιον λόγου ἔργον. Εἰς τὸ *Μέγα* τὰ συνειθισμένα πάντοτε τὸν Φάσουστ, τοὺς Οὐγενότους, τὴν Κάρμεν, τὸν Ραψωδὸν ἐκ τῶν ξένων, καὶ μερικὰ ωστικά τοῦ περιστοῦ δραματολογίου, *Τσαΐζβσκι*, *Ρουβίνστεΐν*, *Ρίμσκι-Κορσάκοφ*, *Γλίνκα* ἀλπ. Αἱ πρῶται μάλιστα παραστάσεις συνδρομήτων, αἱ δποίαι θεωροῦνται πάντοτε ἐνδιαφέρουσαι, ἥσιν ἀρκετὰ ψυχραὶ ἔνεκα τῆς ἀπονοίας, ἐν ἀρχῇ τῆς θεατρικῆς περίοδου, τῶν λατρευτῶν ἀπὸ τοὺς Μοσχοβίτας ἀσιδῶν (κυρίως δῆμως κυριῶν) τοῦ βαρυτόνου *Σαλιανίν*, δτις ἡγειρε τόσον θρόνον δταν ἔψαλεν εἰς τὴν *Σκάλαν* τοῦ Μιλάνου καὶ τοῦ ὑψηλώνου *Σομπίνοφ*. Με τὸν ἔρχομόν των ἐδόθη κάποια ζωή, τὸ ταμεῖον τοῦ θέατρου ἐπολιορκήθη καὶ δῆλοι ἐπερίμεναν

Διαμένων εἰς τὴν Μόσχαν, τὴν χρυσοκόσυφον πρωτεύουσαν τῶν ρωσικῶν πόλεων, ἡ δποία εἶναι σήμερον τὸ πνευματικὸν καὶ διανοητικὸν κέντρον τῆς Ρωσίας, ἐλπίζω, κρατῶν τοὺς ἀναγνώστας τῶν *Παναθηναίων* ἐνημέρους τῆς μοσχοβίτικης ζωῆς, νὰ γνωρίσω συγχρόγως εἰς αὐτοὺς τὴν πραγματικὴν ζωὴν τῆς ἀπεράντου αὐτῆς χώρας, περὶ τῆς δποίας διαμονῆς μου, τὸ πλεῖστον μέρος τῶν σύμπατριῶν μου ἔχει ἀριστον ἰδέαν.

Ἀρχίζω μὲ τὸ θέατρον. Δικαίως δ Μοσχοβίτης αὐτοκαλεῖται ἀνθρώπος τοῦ θέατρου μό-

νον οἱ πραγματικοί, οἱ σοβαροὶ αὐτοὶ ἔρασται τῆς θεατρικῆς τέχνης, μόνον ἡ ὑπερόχως ἀνεπιγμένη ὑπὸ αἰσθητικὴν ἐποψιν πόλις* εἶναι εἰς θέσιν νὰ συντηρήσῃ δέκα θέατρα: 5 δραματικά, 4 μελοδραματικὰ καὶ 1 τῶν κωμειδαλίων (ἐκτὸς τῶν θεάτρων δι' ἔραστεχνας, *δια σύναυλιας, τῶν φιλαρμονικῶν ἔταιριῶν, τῶν ποικιλῶν κ.τ.λ.).

Ἐν Μόσχᾳ ἔργαζονται δέκα θέατρα: καὶ ἀν τυχὸν θελήσετε νὰ προμηθευθῆτε εἰσιτήριον ὅ λίγον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς παραστάσεως, κιν δυνεύετε νὰ ἀντιμετωπίσετε τὴν κλειστὴν θυρίδα τοῦ ταμείου τοῦ θέατρου μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Τὰ εἰσιτήρια ἔξηντληθσαν», ἐνῷ εἰς διάφορα δέκατρα κατὰ τὴν ἴδιαν ἐσπέραν συμβαίνει νὰ παῖσται τὸ ἴδιον ἔργον.

Ἐνν κρίνῃ κανεὶς ἐκ τῶν κατ' ἔτος γενομένων πάντοτε νέων θεατρικῶν ἐπιχειρήσεων, ή ἀγάπη τῶν θεάτρων Μοσχοβίτων πρὸς τὸ θέατρον δύολεν αὐξάνει.

Ἐφέτος λόγου χάριν, ἔχομεν τρεῖς νέας θεατρικὰς ἐπιχειρήσεις: δύο μελοδραματικὰς καὶ μίαν δραματικὴν. Πῶς θὰ διανύσουν τὴν θεατρικὴν περίοδον των, θὰ τὸ δεῖξῃ τὸ μέλλον αἱ ἔργασίαι των, τούλαχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος, πηγαίνουν λαμπρά.

Συνήθως τὴν θεατρικὴν περίοδον ἀνοίγοντο *τὸ Μέγα* (μελόδραμα καὶ κατὰ Κυριακὴν μπαλλέτο), *τὸ Μικρόν* (δρᾶμα) καὶ *τὸ Νέον* (δρᾶμα καὶ μελόδραμα) κατὰ προτίμησιν εἰς τὸ θέατρον τοῦτο παιζούν νέοι ἡθοποιοὶ τοῦ δημοσίου θιάσου). Πρὸς τὸ παρόν δῆμως δὲν ἔδωσαν τίποτε ἄξιον λόγου ἔργον. Εἰς τὸ *Μέγα* τὰ συνειθισμένα πάντοτε τὸν Φάσουστ, τοὺς Οὐγενότους, τὴν Κάρμεν, τὸν Ραψωδὸν ἐκ τῶν ξένων, καὶ μερικὰ ωστικά τοῦ περιστοῦ δραματολογίου, *Τσαΐζβσκι*, *Ρουβίνστεΐν*, *Ρίμσκι-Κορσάκοφ*, *Γλίνκα* ἀλπ. Αἱ πρῶται μάλιστα παραστάσεις συνδρομήτων, αἱ δποίαι θεωροῦνται πάντοτε ἐνδιαφέρουσαι, ἥσιν ἀρκετὰ ψυχραὶ ἔνεκα τῆς ἀπονοίας, ἐν ἀρχῇ τῆς θεατρικῆς περίοδου, τῶν λατρευτῶν ἀπὸ τοὺς Μοσχοβίτας ἀσιδῶν (κυρίως δῆμως κυριῶν) τοῦ βαρυτόνου *Σαλιανίν*, δτις ἡγειρε τόσον θρόνον δταν ἔψαλεν εἰς τὴν *Σκάλαν* τοῦ Μιλάνου καὶ τοῦ ὑψηλώνου *Σομπίνοφ*. Με τὸν ἔρχομόν των ἐδόθη κάποια ζωή, τὸ ταμεῖον τοῦ θέατρου ἐπολιορκήθη καὶ δῆλοι ἐπερίμεναν

* Μὲ πληθυσμὸν 1,200,000 κατοίκων, πρόγυμα τὸ δποίον ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ Λονδίνον, τὸ Βερολίνον καὶ τοὺς Παρισίους εἶναι πολὺ διάλογον.

μὲ ἀγνοπομονησίαν τὸ πρῶτον νέον ἔργον τῆς περιόδου, τὸ νέον μελόδραμα τοῦ διακεκριμένου ρώσου μουσουργοῦ Γρετσανίνοφ «Δομπόνια Νίκητις»; ἡ ὑπόθεσις τοῦ δποίου ἐλήφθη ἐκ ρώσικου μυθικοῦ ἔπους. Ἐπέστη τέλος ἡ ἐσπέρα τῆς πρώτης παραστάσεως καὶ τὸ μελόδραμα δὲν ἔκαμε καμπίαν ἐντύπωσιν, μολονότι ἔσπειρονθεὶ νὰ κάμηται καλάς εἰσπράξεις χάρις εἰς τὴν συμμετοχὴν τοῦ Σαλιανίν.

Ἡ αὐτὴ ἀνία— βεβαίως διὰ τοὺς σοβαρούς τοὺς πραγματικοὺς ἔραστας τοῦ θέατρου — εἰς τὸ *Μικρόν* καὶ εἰς τὸ *Νέον*, δπος τὸ παρόν καμνούν καλάς εἰσπράξεις μόνον τὰ ἔργα τοῦ ἀνθανάτου ρώσου δραματουργοῦ Ὀστρόφσκι καὶ δύο νεοφανῆ ἔργα, εἰς τὸ *Μικρόν*. «Τὸ ἔργον τῆς ζωῆς» ἐν φιλοσοφίᾳ παραστατικὴν εἰσπράξεις τοῦ θέατρου — τὸ ἔργον εἶναι τὸ νεαρού συγγραφέως καὶ δραματουργοῦ Ν. Τιμόφσκι, καὶ εἰς τὸ *Νέον* «Τὸ ἀκαρπὸν ἄνθος» τῆς συγγραφέως Περστάννοφ. Ἡ ἀξία καὶ τῶν δύο τούτων ἔργων δὲν εἶναι μεγάλη παρόμοια κατ' ἔτος γράφονται καὶ παῖστονται ἐν Ρωσίᾳ κατὰ δεκατάδας. Κάποια ζωὴ ὑπάρχει εἰς τὰ ιδιωτικὰ θέατρα τοῦ μελοδράματος, δύο τῶν δποίων τὸ *Εφριάτ* καὶ τὸ *Ρωσσούκον* ἀρκετά ἔξεδήλωσαν τὸ πρόγραμμά των καὶ τὸ ἐν κατὰ τὸ ἀλλοπεριοδεῖον πρὸς τὸ παρόν εἰς ξένα γνωστά τὰ δέ δεύτερον διὰ τῆς προσκήσεως εἰς τὸν θίασον τοῦ θέατρου τοῦ Ρωσίας καλλιτεχνικῶν δομομάτων, κατώρθωσαν καὶ τὰ δύο νὰ καθαρίσουν τὴν ἀτμοσφαῖραν των, μὲ σειρὰν νέων ἔργων ἐξ ἀνταρχῆς τοῦ δημοσίου θιάσου. Ως γνωστόν, τὸ μᾶλλον διακριτικὸν γνώρισμα τῆς «νέας τέχνης» εἶναι ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἀτομισμοῦ καὶ συνεπῶς ἡ περιφρόνησις πρὸς τοὺς οἰόνες νομιμοποιημένους καλιτεχνικοὺς τύπους (*formes*).

«Ἡ μουσικὴ εἶναι ἡ γλῶσσα τῶν αἰσθημάτων» λέγει δ *Rebikoff*: τὰ δὲ αἰσθημάτα μας στεροῦνται προθεσμένων ὑπὸ πρώτην προστατευούσων φωνῶν ἔργων προσελκύσεως κατὰ τὴν πρώτην παράστασιν κόσμου πολύν, δτις δύμως μετὰ τὴν τετάρτην ἐκ τῶν ἓπτα εἰκόνων τοῦ θέατρου διόλκηρος σχεδὸν ἀπεκώρησε τοῦ θέατρου. Ο *Rebikoff*, νέος ἀκόμη μουσουργός, σπούδασε μουσικὴν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν καὶ ἀπολογήσας τοὺς νέους δρόμους τῆς τέχνης ἔγραψε μικρά τινα ἔργα, ἐπιμένων εἰς τὴν οὐαί ταύτην τάσιν. Ως γνωστόν, τὸ μᾶλλον διακριτικὸν γνώρισμα τῆς «νέας τέχνης» εἶναι ἡ αἰνάπτυξη τοῦ ἀτομισμοῦ καὶ συνεπῶς τοῦ δημοσίου θιάσου τοῦ *Νέον* τοῦ *Ρουβίνστεΐν*. Ο «Βέρθερος» εἶχε μεγάλην ἐπιτυχίαν μ' ὅλον τὸν κάπως πεντηρόν ὑπὸ μουσικὴν ἔποψιν διάκοσμον αὐτοῦ εἰς τὸ *Εφριάτ*: δ *Νέον* δοθεὶς εἰς τὰ λοιπὰ τοία ιδιωτικὰ θέατρα — δὲν ἡμπόρεσε νὰ σταθῇ. Εἶδα τὸ ἔργον τοῦτο κατὰ τὴν τρίτην παράστασιν εἰς τὸ θέατρον τοῦ *Ακονάριον*, τὸ δημοτικόν ἡροινίον τῆς μουσικῆς γνώσεις, τὸν οὐθμόν (cadence) κτλ. Πρωτότυπος μουσικὴ, μετὰ πρωικῶν ἐνίστε διὰ τὸ ἀσυνήθιστὸν αὐτὴ παρατόνων μεταπτώσεων, δποτομοι καταλήξεις τῶν μερῶν, διὰ ταῦτα προσδίδοντες εἰς τὸ μελοδράματά του κατὰ τι δροσερόν, συναρπαζόν, νέον. Ἐπίσης πρωτότυποι εἶναι καὶ αἱ ὑποθέσεις.

«Τὸ δένδρον τῶν Χριστουγέννων» ἐλήφθη ἐν μέρει ἀπὸ τὸν μέγαν συγγραφέα Δοστογέφσκι καὶ ἐν μέρει ἀπὸ τὸν γνωστὸν δαγὸν συγγραφέα τῶν Παραμυθιῶν. «Ἀνδερσεν «Ἡ

κόρη μὲ τὰ σπίρτα». Τὴν νύκτα τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων, εἰς ἔρημον δόδον, κόρη ὁρφανή εἰς μάτην ξῆτει ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν διαβυτῶν παρακαλεῖ τὴν ἀποθανοῦσαν μητέρα τῆς νὰ τὴν παραλάβῃ πλησίον της. Εἰς τὴν γειτονικὴν οἰκίαν ἀνάπτουν τὸ δένδρον τῶν Χριστουγέννων τὸ δοποῖν καμαρόνει ἡ ἐπαίτης ἀπὸ τὸ παράθυρον. Ἐξηντλημένη ἀπὸ τὴν πενίναν καὶ τὸ ψῆχος ἡ κορασίς ἀποκοιμᾶται καὶ ἴδου ἀνὴρ κάθηται μὲ τὸ βασιλόπουλον μέσα εἰς μεγαλοπετῆ ἀλιθουσαν, ἐν μέσῳ τῆς ὅποιας εἴτε στημένον πολυτελέστατον δένδρον τῶν Χριστουγέννων, διμίος δὲ παιδιῶν χορεύει ὑπὸ τοὺς ἥχους τοῦ βάλς ἐκείνου, τὸ δοποῖν ἥκουνεν ἀπὸ τὸ παράθυρον. διέρχονται δροχούμενοι παλάτσοι καὶ κινέζικαὶ πλαγγόνες... Εμφανίζεται τὸ φάντασμα τῆς μητρός της ἡ κόρη δρμῆ πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν ἐκετεύει νὰ τὴν πάρῃ μαζί της. Τὸ δένδρον μεταβάλλεται εἰς ὑψηλὴν οὐλικαὶ ἄγουσαν πρὸς τὸ οὐρανὸν καὶ γεμίστην ἀπὸ ἀγγέλους. Ἡ μητέρα μὲ τὴν κόρην ἀναβαίνουν τὴν οὐλικακο. Ὁλη ἡ σκηνὴ πλήρωνται ἀπὸ νέρη καὶ ἀμά διαλυθοῦν, παρουσιάζεται ἐκ νέου ἡ ὁδός, τὴν νύκτα, μὲ χιονοθύελλαν. Ἡ κόρη ἐπάγωσε. Τὸ δένδρον δὲν φαίνεται ἀπὸ τὸ παράθυρον. Τὸ μελόδραμα διακόπτεται δι' ἀποτόμου παραφωνούσης συγχορδίας.

Δὲν εἶναι τῷντι ἀσύνθετο θέμα διὰ μελόδραμα; Πεῖνα, φτώχεια ἡ πεῖνα πεζότατον καὶ εὐτελέστατον θέμα, διὰ τὸ δοποῖν διελόποιος ἡ μελόποιος ἡμιτρούσες νὰ περιπέσῃ εἰς θρηγώδη αἰσθηματικότητα, τὴν δοποῖαν δύως κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ. Τὸ μελόδραμα προξενεῖ πολὺ ἰσχυρὰν ἐντύπωσιν, ἥτις, ἀτυχῶς, καταστρέφεται, διότι αἱ τέσσαρες εἰκόνες ἔκτελοῦνται ὅχι μὲ ἀνοικτὴν οὐλαίαν, δπως τὸ θέλει διοσυνογός, ἀλλὰ χωριστὰ ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην. διὰ διαφόρων διαφημιστικῶν εἰδοποιήσεων μὲ τὰς δοποῖας κόσμεῖται ἡ οὐλαία.

Τὸ δεύτερον μελόδραμα τοῦ Ρεμπικόφ «Ἐν καταιγίδι» ἔχει μικροτέραν ἀπὸ τὸ πρῶτον ἀξέλιαν, καὶ τοῦτο ἔξιγειται ἐκ τοῦ διὰ ἔγραφη πρὸ δεκαετίας ἡ ὑπόθεσις ἐλήφθη ἐκ τοῦ γνωστοῦ διηγήματος τοῦ Κορολέγκο «Τὸ δάσος βούγη» καὶ ἀπεικόνιζει τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν ἐν ὅρᾳ καταιγίδος.

Ἐκτὸς τῶν δύο Αὐτοκρατορικῶν θεάτρων ὑπάρχουν ἐν Μόσχᾳ τρία ἀκόμη δραματικά, τὸ «Καλλιτεχνικόν», τὸ «Κόρσι» καὶ τὸ «Διεθνές».

Περὶ τοῦ «Καλλιτεχνικοῦ» θεάτρου, σκέπτο-

μαι εἰδικῶς νὰ γράψω εἰς προσεχῆ μου ἐπιστολήν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀναφέρω μόνον, διὰ τὸ πρῶτον δοθὲν εἰς αὐτὸν «νέον ἔργον τοῦ Σαΐζηρο «Ιούλιος Καίσαρ» εἶχε μεγίστην ἐπιτυχίαν. ἐπαίγητη δὲ εἰκόσι φοράς μὲ πλήρη αἰθουσαν. Τώρα μελετᾶται τὸ νέον ἔργον τοῦ Τσέχωφ «Ο βυσσινόκηπος», τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δοποῖν κατώρθωσα νὰ μάθω χάρις εἰς γνωστήν μου καλλιτέχνιδα. Ὁ μῦθος, — ὡς συμβάνει πάντοτε παρὰ τῷ Τσέχωφ — δὲν παίζεται τὸ πρῶτον ρόλον καὶ συνίσταται εἰς τὴν μετάβασιν ἀρχαίου κτήματος εὐγενοῦς εἰς χειρας ἐπιτηδείου καὶ φαύλου ἐμπόρου. Ἡ νύκτα τῆς φαύλης πρακτικότητος κατὰ τῆς ἀπερισκέπτου καὶ ἀφρόντιδος σχέσεως πρὸς τὴν ζωὴν.

Τὸ θέμα ἀληθῶς δὲν εἶναι νέον, ἀλλὰ δοποῖα ποιητικὴ μεταλλαγή!

Κτῆμα πανάρχαιον, μὲ οἰκίαν, μὲ ἀρχαίαν ἐπίπλωσιν καὶ ὑπῆρχεται 88ετεῖς καὶ μὲ θαυμάσιον βυσσινόκηπον.

Κατὰ τὴν πρώτην πρᾶξιν δὲ τεράστιος οὐτος βυσσινόκηπος ἀνθισμένος, ἡλιόλουστος, φαίνεται ἀπὸ τὰ παράθυρα τῆς αἰλιθούσης. Ἀναμένουν τὴν ἐξ Ἐνδρώπης ἐπάνοδον τῆς οἰκοδεσποίνης — Ρανέβσκαγιας — ἡ δοποῖα εἶναι τὸ κύριον πρόσωπον, ἡ ἡρωίς τοῦ δράματος, νέος γυναικείος τύπος τοῦ συγγραφέως. Ἀφροντις, ἀνύποπτος, δὲν βλέπει τὰ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς συσσωρευόμενα νέφη καὶ μὲ ἐν πλήγμα σφύρας εἰς τὸ δημοποατήριον εὑρέθη μὲ τὴν οἰκογένειάν της εἰς τοὺς δρόμους. Δὲν εἶναι νέα. Εἶναι τεσσαρακονταετής περίπου. Ἐχει ἐγκαταλείψει πρὸ πολλοῦ τὸν ἄνδρα τῆς καὶ συνέδεσε σχέσεις μὲ Γάλλον τινὰ εἰς τὸ ἔξωτερικόν, δπου μετέβη μετὰ τῆς θυγατρός της "Αννας. Κάπου εἶχε γνωρίσει τὸν φαῦλον Λοπάχιν, ὁ πατήρ τοῦ δοποῖου ἡτο ἀπλοὺς μουζίκος, αὐτὸς δὲ εἶναι μισοανεπτυγμένος καὶ ἔχει καὶ φιλοδοξίας. Εἶναι σὰν ἀνθρώπος τοῦ σπιτιοῦ καὶ θεωρεῖται μάλιστα ἐπίδοξος γαμβρὸς τῆς ψυχοχορῆς τῆς Ρανέβσκαγιας — Βάριας. Υπάρχουν ἀκόμη καὶ ἄλλα ἐγδιαφέροντα πρόσωπα. Ἡ κόρη τῆς Ρανέβσκαγιας "Αννα γερά ύπαρξις, ἀπηρδημένη ἀπὸ τὸν βίον τῆς μητρός της, ἀπὸ τὸ Παρίσι, καὶ ἡ δοποῖα διψᾷ νέον τι, ἵσχυρόν, ὀραιότερον. Ο φοιτητής Τροφίμωφ «αἰλινος φοιτητής» ἔως τριάντα ἐτῶν, ἀνοικτόκαρδος, μὲ σαφῆ θεωρίαν τοῦ κόσμου, δὲ δέλφος τῆς Ρανέβσκαγιας Τσάγεφ, ἔνα μεγάλο παιδί, χρεωκόπος τῆς ζωῆς. Ἡ οἰκοδιδάσκαλος Καρλόπτα Ιθάνοβνα μὲ πρᾶξαν ἀδιαφορίαν πρὸς τὴν συφιράν τοῦ πλουσίου δραματικοῦ Επιδόκωφ,

ἀχαρητος καὶ φιλόσοφος, τὸν δοποῖον δὲν ξενοῦνται οὔτε οἱ ἄλλοι οὔτε αὐτὸς δὲν ἔδιος... σειρὰ ὀλόκληρος ἀληθῶς ἀνθρωπίνων τύπων, σφιριγώντων ἀπὸ ζωὴν καὶ πνεῦμα.

Ἡ δευτέρα πρᾶξις — ἔρημος, ἐγκαταλειμμένη γωνία χωριοῦ — ἄλλοτε νεκροταφείον, μὲ ναϊσκον, μὲ λείφανα ἐπιταφίων πλακών. Ἀμφιλήκη. Ἐδῶ ἀρέσκονται νὰ ἔρχονται οἱ κάτοικοι τῆς πλακιάς οἰκίας νὰ διμιλήσουν διὰ τὸν καῦμόν των, διὰ τὴν ἀγάπην των διὸ ἐκεῖνο τὸ δοποῖον δλονὲν ἐπέρχεται καὶ τὸ δοποῖον δὲν γνωρίζουν πῶς ἡ δὲν θέλουν ν' ἀποφύγουν. Ἄδιαφορον δὲς ἔλλη. Καὶ ἐπέρχεται. Ἡ σκηνὴ μεταφέρεται εἰς τὴν πόλιν. Ἡ ἡμέρα καθ' ἡν πρόκειται νὰ γίνη ἡ δημοπρασία. Ὁλοι σχεδὸν οἱ κάτοικοι τῆς ἀρχαίας οἰκίας μὲ τὸν βυσσινόκηπον μετεκομίσθησαν εἰς τὴν πόλιν, εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Καὶ ὑπὸ τοὺς ἐλαφροὺς ἥχους δρχήστρας, ἐπέρχεται ἡ διάμεσις εἰς τοὺς ἀφρόντιδας τούτους ἀνθρώπους νὰ διασκέδασσον. Ὁχι ἀπὸ ἀπελπισίαν, ἀλλὰ ἀπλούστατα: διατί νὰ μῇ διασκεδάσσουν; Καὶ γελοῦν καὶ χορεύουν. Εἰσέρχεται δὲ Τσάγεφ καὶ δὲ Λοπάχιν. Ὁ χορὸς καὶ οἱ γέλωτες καταπαύουν.

— Ἐπωλήθη.

Δὲν ὑπάρχει πλέον διὸ βυσσινόκηπος.

— Καὶ ποῖος τὸν ἡγόρασε;

— Ἐγώ: — ἀποκρίνεται αὐθαδῶς καὶ πάπως ταραγμένος δὲ Λοπάχιν.

Θλίψις ἀλγεινοτάτη σφίγγει τὴν καρδιά

Καὶ πάλιν ἡ ἀρχαία οἰκία. Τὰ δωμάτια ἐρημώθησαν. Κλείσμενα τὰ κιβώτια.

Οπισθεῖ τῶν παραθύρων δὲ ἀνυπόμονος Λοπάχιν κόπτει τὰ δένδρα τοῦ κήπου. Ἐν τούτοις ὡς ἀποχαιρετισμὸν παραθέτει σαμπάνιαν.

Κλαίουν σιγαλὰ τὰ μεγάλα παιδιά, δὲ Τσάγεφ καὶ ἡ Ρανέβσκαγια. Σάν εἶναι ὑπόκωφος ἥχος, παράδοξος, ἀνεξήγητος νομίζει κανεὶς δτι ἐκόπη μία μεγίστη χορδή. Ἐκόπη μία ζωή, ἀνοχῆς ἄλλη.

Καλὰ κάμνουν ποῦ κόπτουν τὸν βυσσινόκηπον εἶναι ἀλγηστος πρὸς νέαν πρὸς ἄλλην κατάστασιν.

Μήπως τὸ παλαιὸν ἡμιπορεῖ νὰ μένῃ μὲ τὸ νέον; Καιρὸς νὰ φύγουν. Ἡ παλαιὰ οἰκία κανοῦνται. Τώρα θὰ τὸ κινφάσουν μέχρι τοῦ προσεχοῦς ἔαρος. Εξέλθετε δλοι.

— Άλλ' ὅταν πλέον τὴν ἐκάρδιαν, εἰς τὴν καρφωμένην θύραν. Οπως εἰς τὸ κάλυμμα τοῦ φερέτρου κτυπῆς χούφτα ἀπὸ χώμα...

— «Μ' ἔξεχάσατε μέσα» προσπαθεῖ νὰ προφέρῃ δυνατά, γεροντικὴ ἔξησθλημένη φωνή.

Εἰς τὸ καρφωμένον σπίτι ἐλημσόνησαν γέροντα ἀσθενῆ, 85 ἐτῶν ὑπηρέτην.

Ίδον εἰς γενικὰ γραμμὰς ἡ ὑπόθεσις τοῦ «Βυσσινόκηπου». Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο καίτοι διότι τοῦ Τσέχωφ ἀπομένει δὲν δοποῖος εἶναι, ἐν τούτοις σπιρέστερον ἐδῶ παρὰ εἰς τὰ προηγούμενα ἔργα του διαφραίνεται διὸ συμβολιστής.

Τὸ ἔργον θὰ παιχθῇ περὶ τὰ τέλη Δεκεμβρίου. Τὸ πρόσωπον τῆς Ρανέβσκαγιας θὰ παίξῃ η σύζυγος τοῦ Α. Τσέχωφ, ἡμοποιός τοῦ Καλλιτεχνικοῦ θεάτρου κ. Ο. Λ. Κνηππερ.

Τὴν ἀνοιξιν θὰ παιχθῇ νέον ἔργον τοῦ Μαξίμ Γόρκου, ἡ ὑπόθεσις τοῦ δοποῖου εἶναι ἄγνωστος.

Τὸ Θέατρον Κόρσος συγναζόμενον ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὴν μεσαίαν τάξιν, ουθιμίζει τὸ δρομολόγιον του πρὸς τὰς τάσεις καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ κοινοῦ του, ὡς ἐκ τούτου παρέχει εἰς αὐτὸν κυρίως αἰσθηματικά νέα ἔργα τοῦ ευρωπαϊκοῦ δραματολογίου, φάρσας καὶ ἐλαφρὰς κωμῳδίας, ἐνίστε μετασχηματισμένα, κατέποδα ἀλλ' οὐχ ἡττον μεταθηματικά ἔργα οώσσων δευτερειούσης ἀξίας δραματουργῶν.

— Επὶ τοῦ παρόντος τὸ «Κόρσος» ἐδωκε μόνον τὸ τόσον θόρυβον προξενῆσαν, διὰ τὸ ἐγερθὲν σκάνδαλον τῆς λαθραίας μετατρέψεως — ἔργον τοῦ Οκταβίου Μιρμπά — «Les affaires sont les affaires» καὶ ἄλλα τινὰ ἀσήμαντα ἔργα γερμανῶν καὶ γάλλων συγγραφέων.

Τὸ «Διεθνές» δὲν διαφέρει πολύ. Εκτὸς μελοδραμάτων τινῶν καὶ δραματικῶν ἔργων ἀπὸ τὸ δραματολόγιον τοῦ «Κόρσος» τίποτε ἄλλο δὲν ἐδωκε.

Περατῶν τὴν ἐπιθεώρησίν μου τῶν θεάτρων τῆς Μόσχας ἀνάγκη νὰ ἀναφέρω καὶ περὶ τῶν παραστάσεων τοῦ πρεσβυτέρου Κοκλέν μετὰ τοῦ θιάσου του, αἱ δοποῖαι ἐδόθησαν εἰς σχεδὸν κενὸν θέατρον. Τοῦτο ἀποδίδω ἐν μέροι εἰς τὸν μετρίαν τοῦ θιάσου του, καὶ ἐν μέροι εἰς τὴν κατὰ τὰς ήμέρας ἐκείνας ἔναρξιν τῶν παραστάσεων τοῦ «Καλλιτεχνικοῦ θεάτρου».

Περὶ τὰ τέλη Οκτωβρίου ἀναμένεται δὲ Μετερόλικη μετὰ τῆς συζύγου καὶ τοῦ θιάσου του.

— Η περίοδος τῶν συναυλιῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἥχισεν ἀκόμη ἐδῶ, καίτοι ἐδόθησαν ἡδη μερικαὶ συναυλίαι, μεταξὺ τῶν δοποίων καὶ τῆς γνωστῆς κλειδοκυμβαλιστρίας Πάουλας Σά

θανάτου τοῦ μεγάλου ωρίσσου μουσουργοῦ Π. Τσαϊκόβσκι, τὴν ἐσπέραν τῆς 25 Ὀκτωβρίου ἐδόθησαν συναυλίαι τινὲς ἀποκλειστικῶς μὲ ἀποστάσματα ἐκ τῶν ἔργων του· ἡ μεγαλοπρεπεστέρα καὶ μᾶλλον ἐνδιαφέρουσα ἔξ αὐτῶν ἐδόθη εἰς τὸ Ὡδεῖον τῆς Μόσχας ἀνάτερον μουσικὸν ἴδρυμα ἡ Μουσικὴν Ἀκαδημίαν. Αἱ διαστάσεις τῆς ἐπιστολῆς μου, τὴν δοπίαν μάλιστα πολὺ παρεξέτεινα δὲν μοῦ ἐπιτρέπουν νὰ νᾶ γράψω διὰ τὸν μέγαν μουσουργόν, ἐλπίζω δημοσ. ὅτι οἱ ἀναγνῶσται τῶν «Παναθηναίων» θέλουν γνωρίσει αὐτὸν προσεχῶς ἔξ αὐτοῦ γραφομένου παρ' εἰδικοῦ διὰ τὰ «Παναθηναία».

Πρότινων ἡμερῶν, ὅπο τῶν ἀναλαβόντων τὴν εἰς Ἑλλάδα ἐκδρομὴν τῶν ϕύσσων φοιτητῶν καθηγήτῶν τοῦ ἐν Μόσχᾳ Πανεπιστημίου ἔγινε δημοσία διάλεξις ἀφορῶσα τὰ κατὰ τὴν ἐκδρομὴν ταῦτην. Ὁ πρόγυγης Τρούμπετοκόδιψ διτις ὁμιλησεν ἰδίως περὶ τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος, τὴν διοίκησιν περιέγραψε μὲν συμπαθητικωτάτας λέξεις, ἥγανται παρενθεῖντας τινὰς ἀντιρροσώπους τῆς ἐνταῦθα ἐλληνικῆς κοινότητος νὰ ἔρυθριάσουν, δταν ἀνέγνωσε περικοπὰς ἐκ τῶν δημοσιευθέντων εἰς ἐλληνικὰς ἑφημερίδας μωρῶν μέχρι παραλογισμοῦ ἀρθρῶν, περὶ τοῦ σκοποῦ τὸν διοίκην δῆθεν εἶχε ἡ καθαρῶς ἐπιστημονικὴ αὐτῇ ἐκδοομή.

Πόσον λυπεῖ τοῦτο τοὺς εἰς τὴν χώραν ταῦ-
την ἔσσοντας ἡμᾶς Ἑλληνας, διαν ἡμιμαθεῖς τι-
νὲς διὰ τῶν μωρῶν ίδεαν των γελωτοποιούν
ἔνα διδύλιον λαόν.

ΜΙΧ. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥ

Aéronautique

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Την ἔννοιαν τοῦ θριάμβου τῆς Ισιδώρας Δέγκαν τὴν συλλαμβάνω σκεπτόμενος ὅτι ἐδάμασε τὸ ὑπερφόν Εὐληνικοῦ θεάτρου. Ἐδίψασε νὰ χορεύσῃ μέσα εἰς λαόν, καὶ ἀφήσεν ἀνοικτὰς τὰς πύλας τοῦ θεάτρου εἰς τὸ λαϊκὸν κῦμα τὸ δοποῖον κανενὸς δὲν φείδεται, τὸ δοποῖον χύνεται εἰς τοὺς ὑψηλάς περιστερεῶνας τοῦ Δημοτικοῦ θεάτρου ἀφίνον νὰ ἥχη παταγωδῶς ἡ εὐθυμία καὶ ἡ ἴνφλουνέντσα του. Ὅπερφόν τὸ δοποῖον ἐφοβήθη ἢ Δοῦζε, ὁ Σουλλύ, ἢ Σάρρα, ὑπερφόν τὸ δοποῖον εἶνε ἔτοιμον νὰ πάρῃ δλους τοὺς μεγάλους ὡς ἀστείους καὶ μό-

νον τὸν Μιστριώτην νὰ ἐπευφημῇ ὅταν τοῦ ἀγορεύῃ ἀπὸ τὸ θέατρον, ἀφῆσε τὴν Δέρκαν ἀθικτὸν. Δηλαδὴ τὸ διέφυγεν ἡ Δέρκαν. Καὶ ἐκεῖνο τὸ λεπτὸν καὶ τὸ ὀδύσσλιπτον ωγός τοῦ ρυθμοῦ, τὸ ὄποιον ἔτρεμε πανεὶς σκεπτόμενος ὅτι ἡμπορεῖ νὰ διακοτῇ ἀπὸ ἔνα αὐθαδήν βῆχα, ὁ ποιητικὸς παλμὸς τῆς σαρκὸς τῆς Δέρκαν, ἐπέρασε εἰς ἔνα θάνατον σιωπῆς καὶ προστήλωσεώς, μέσα εἰς ἐκεῖνο τὸ τεράστιον κῦτος τοῦ θεάτρου. Ποίαν ἔννοιαν λοιπὸν ἀπὸ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἑπῆρε τὸ ὑπερόφων καὶ ἐδαμάσθη; Τὴν ἔννοιαν ποῦ ἐπήραμεν δλοι μᾶς, καὶ ποῦ δὲν ἔχει ἐρμηνείσαν. Διότι πολλὰ ἐρμηνεύονται, ἀλλ' αἱ ἀποκαλύψεις ὅχι. Αὐτοὶ εἶνε κτύπημα εἰς τὸν θργανισμόν μας ἀκαριαῖον, τὸ ὄποιον ἀφίνει πόνον ἡ ἔκστασιν ἡ δὲν ἡξεώω τί, ἀλλὰ δὲν ἀφίνει καὶ τὴν σκέψιν νὰ τὸ δρίσῃ καὶ νὰ τὸ συλλάβῃ. Εἰς τὸ θέατρον ἐπήγαμεν δλοι νὰ ἰδωμεν τὴν πούσιν τῆς μιμικῆς μὴ ἔχοντες τίποτε ἄλλο ἀπὸ βιβλία σκονισμένα, ἐκεῖνα τὰ αἰώνια βιβλία ποῦ μᾶς λέγουν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι είχον μίαν μιμικὴν ἀλογθανοῦσαν. Μία σάρξ ἐπέρασεν, ἔρογύησε, καὶ τὰ βιβλία ἀναψαν ἀπὸ μίαν φλόγα ἀληθείας. Ναὶ, ὑπῆρχε λοιπὸν καὶ ἀγαγεννᾶται παιδιστάνουσα σχεδὸν ὡς ψυχὴν τῶν αἰσθημάτων τὸ σῶμα, τέχνη σκορπίζουσα μὲ τὸ ωγός τοῦ ρυθμοῦ τὴν σάρκα εἰς τὸν ἀέρα, τέχνη ποῦ κάμνει πνεῦμα τὸ σῶμα τὸ ὄποιον οἱ καλόγηροι ἔδειξαν ἐπὶ αἰῶνας εἰς τὰ τέκνα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ὡς κουρέλαι βουτηγμένον εἰς ὅλους τοὺς ωπούς. Τὸ ἀργαῖον πνεῦμα ἀπένθανε μαζὶ μὲ τὸ ἀρχαῖον σῶμα,

ἀλλὰ τί ἄλλο. ήσαν οἱ παλιμοὶ τῆς ἀγαλματίνου χορευτρίας προχθές, εἰμὴ ἔνα δραμα τοῦ ἀρχαίου σώματος κινουμένου μὲ θεοπεσίαν ἀρμονίαν διὰ νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὸν καλογηρισμόν; Καὶ ἡτο δραμα ἦ μὴν ἡτο ὑπόσχεσις; Ἡτο ἀλήθεια ἦ μὴν ἡτο ἔνας ἀπιτῶν φωσφορισμὸς ἐπάνω εἰς τὸ ἀπέφαντον νεκροταφεῖον τῶν βιβλίων ποὺ ἔγραψήσαν περὶ ἀρχαίας Ἑλλάδος;

Ὑπὲρ τὸν μακρινὸν ὠκεάνειον δρόμον ποὺ διέτρεξεν αὐτὴν ἡ λέρεια διὰ νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὴν πατρίδα τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα, ζητοῦσα δλίγους πήχεις ἐλληνικῆς γῆς διὰ νὰ στήσῃ ἔνα κᾶποιον ναόν, βέβαια θὰ ἔφεγγε κᾶποιος κόκκος ἐκ τοῦ ἀγνώστου φωτὸς τοῦ ὄντηγοῦντος εἰς τὰς ἀποκαλύψεις. Ἔνας λαὸς νὰ συλλαμβάνῃ τὴν ὁραιότητα τῶν πατέρων του ἀπὸ τὸν τρικυμισμὸν μιᾶς ἀγγλοσαξωνικῆς σαρκός, τὴν ὅποιαν εἶδεν εἰς τὸ θέατρον καλοῦσαν εἰς τὴν

εἰναὶ δια-
μένων ἀγαλμάτων, ἀναδημιουργοῦσαν τὰ εἰ-
δίλια, κάμνουσαν ἐμπνόντι τὴν σεμνότητα τῆς
γεγενοφραφίας καὶ ἀναστηλώνουσαν ἐπὶ βάθρων
ἢ ἀγρίαν δραματικὴν πάθησιν τῶν ἀγαλμά-
των τῆς Περιγάμου, ἔνας λαὸς ποῦ εἶχεν αὐτὴν
ἢ ἀποκάλυψιν, χρεωστεῖ εἰς τὴν ἀφροδισίου
έμβιους Ἀμερικανίδα δι, τι χρεωστεῖ καὶ εἰς
τὴν Ἀρχαιολογίαν τούς, περισσότερα ἵσως ἀπὸ
τι χρεωστεῖ εἰς τὴν γῆν τους τὴν ἀναβιβάζου-
ντα ἀγάλματα εἰς τὸ φῶς. Δὲν εἶνε μοιδαία
ἐπιμονὴ αὐτῆς τῆς Ἱερείας ἢ δροπία τὰ τε-
νταῖα γυμνάσματα τῆς ὁρμονικῆς ἀναπτύ-
ως τοῦ σώματός της τὰ ἔκαμεν εἰς τὸ γη-
μὸν γυμναστήριον τοῦ Ἰλισσοῦ, μόνον καὶ
όνον διότι δικῆρος αὐτὸς ἦτο δίπλα εἰς τὸν
Ιλισσόν; Οἱ θεαταὶ τοῦ προχθεσιοῦ δράμα-
τος ἥγωνται νὰ ἔννοησουν τὴν σχέσιν τῶν
ρευτικῶν παλμῶν τῆς Δέρκαν πρὸς τοὺς
γημοὺς τοῦ Σοπέν. Ἐὰν δοῦλοι οἱ προχθεσιοὶ
αταὶ ἦσαν γλύπται ἐμπνευσθέντες κάποτε ἔνα
αλμα ἀπὸ μίαν σύνθεσιν τοῦ μεγάλου, Πο-
νοῦν, ἢ ἀπὸ τὸν μυστικόν του χαρακτῆρα,
ἀλούστατα θὰ ἔβλεπον δοῦλοι ἀναστηλωμένα
ἀγάλματα ποῦ ἐφαντάσθησαν, θὰ τὰ ἔβλε-
πον παρερχόμενα μὲταχύτηται ἡλίγον, δινει-
δη, ἀπειράδιμα, τόσα δοῦλα ἔκαμεν ἡ Πλα-
τικὴ ἀπὸ τῶν Αἴγυπτίων, τόσα δοῦλα μία ἀν-
ωπότης ἥπτορει νὰ κάμη εἰς τὸ μέλλον.

Εντυχῶς ή Δέγκαν ἦλθεν ἐπικαίρως εἰς
ιμήν τοῦ δημιουργεῖται μία τρομερὰ βιο-
γανία ἀθηναίων καλλονῶν

**Ἐχομεν τόσας ιδέας περι καλλους αντην την
γυνη! Εἰς τὸ θέατρον μέτο καὶ ὁ κ. Νέος**

ΠΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΑΟΔΩΓΙΑ

III τῇ προσεχεῖ παραστάσει τῆς ἡ Ἱριγενείας τοῦ Πέντετιμου εἰς τὸ παρισινὸν θέατρον Οδέον, κατὰ οὐρανόφασιν τοῦ Ἰωάννου Μωρέας, διὸ Ιωσήφ Γκαλ-εῖς τὸν «Χρόνον» ἐνθυμίζει τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν οἵαν διὸ Μωρέας ἐσύγχαζε ἔνα καρφενόν τῆς λεω-φού ἀγίου Μιχαήλ σπενταντὶ τοῦ Λουξεμβούργου· οὐκέτι ἐβλέπαμεν, γράφει· ἔνα μελαχροίνων νέον, μὲ θύνα μαῦρα μαλλιά, πιὸ μανδρὸν ἀπὸ τοῦ ποράκι, τὸν μονέλον, καὶ μὲ γυαλιστερὸ μουστάκι· «Τοῦ Μωρέας, διὸ ποιητῆς. Μᾶς ἤρχετο ἀπὸ τὴν Ἐλλάδα, διὸ τὰς Ἀλυνίας. Καὶ ἔγραψε εἰς τὴν γλώσσαν τοῦ σαρδοῦ. Διπλὰ του ἔνα εἴδος Σιλίκων ἢ Διογένους μι-σος μὲ κῆπος. Ήτο δὲ Βερολίνος ὁ διδάσκαλος·

Ἐκτοτε ἐπέρσασαν πολλὰ χρόνια. Ήδέλησα νὰ ίδω
Μωρέας, και νὰ μάθω πῶς ένας λύμναιος ἔφθισε
ες συγγραφεῖς μας του δεκάτου ἔκτου αἰώνος και

διασε τὸ μισθεῖον τῆς γλώσσης των. Πῶς ἔνας γνήσιος τοῦ συμβολισμοῦ ἀνεπέτασε τὴν σημαίαν τῶν σιναῖν.

δού τι ἀπαντᾷ ὁ ποιητής εἰς τὸ συνομιλητήν του:
Οταν τὴν ἐπαύριον τοῦ πολέμου ἀνεχθότης ἀπὸ
πατείδα μου καὶ ἡλια σὺν τῇ Γαλλίᾳ ἀφῆσαι εἰς
Ἀθήνας μιλῶν βιβλιοθήκην δύο χιλιάδων τόμων.
ο σχεδὸν ἥσαν ἔγα τῶν ποιητῶν σας τῆς Ἀνά-
ήσεως καὶ τῶν καλλιτέρων σας κλασικῶν. Εἰς
Ιαρίσι ἡχολούθησα ἔδω καὶ ἐκεῖ μαθήματα νομί-
“Ο πατέρος μου μὲ προώριζε εἰς τὸ πολιτικὸν
ιον. ‘Αλλ’ ἀδέηκνα εἰς τὸ δαιμόνιον τῆς ποιη-
καὶ ἐσύγχρονα τὰ καλλιτεχνικά καὶ φιλολογικά
φ τῆς Αστινικῆς ουνοικιας, μεταξὺ ἄλλων τοὺς
φρήμους. Ύδροπαθεῖς. “Εἰσιν εἶναι οὐ γερτης. Ή
ει τοῦ Σηκουάνα με κατέκτησε τόσον, που δὲν
φρεσσα νὰ ξήσω σιάς. Αθήνας δταν ἐπέστρεψε
τού ἐτη. Ήλιδα πάλιν γοργόδα στὸ Παρισι
κρόκοι. χρόνια ἐπεφασαν χωρὶς νὰ ίδω τὴν Σελήνην.
Μόνον εἰς τὰ 1897 ξανατέηγα, τὴν ἐποχὴν τοῦ
μου. Τὸν ἀττικὸν οὐρανὸν ποῦ θὰ νοσταλγοῦσα
μέρηκα εἰς τὰ Παρίσι. Τὸ θέλγητρον τῆς Αττι-
ενίδιοισκεται εἰς τὴν λεπτήν ἀτμοσφαιριῶν της. Η
σφαιρα αὐτῇ ἔχει τόσην ἐπιφρονίην εἰς τοὺς ἀν-
τούς, που μὲ ὅλας τὰς μεταβολὰς καὶ τὰς κατα-
φὰς οἱ κατοικοι εμένουν οἱ ίδιοι ὅπως στήνη-
ται. Αὐτὴ λοιπὸν ή ίδια ἀτμοσφαιρία συστήζει
Ιαρίσι ἐπάνω τὴν μαγειάν της. Τὴν ἀγαπητέων διως
τὰς Ἀθήνας.

γάπτησα τούς μεγάλους κλασικούς ποιητάς σας, οι οποίοι είναι περισσότερον. Ελλήνες παρά Λατίνοι αν είστη την παγκόνη της Αναγέννησεως που τὸ δρόμον της κατέβαινε ἀπὸ τὰ ἐλληνικά βουνά.

τούτοις τούς ἐγκαταλείψατε, τοῦ λέγει δὲ οὐ. Γιαλάριόν τον συμβολισμοῦ, πρὸ δὲ λίγον ἐτῶν.

Ἔτοιχη ποῦ ή ὑπέρ τὸ μετρον προσοχὴ εἰς μορφὴν τοῦ στίχου ἀπεξήσουσι τὴν σκέψιν καὶ η γενεισις ἔτεσθενε. Εἴτερε νῦν ὄντιδομεν κατ' αὐτῆς ὑπερβολῆς. Ἐργάφαμεν τὸ παλαιῶν εἰδῶλον καὶ δένθημεν τὸν ἐλειμνών στίχον. Ἐτοι μάνακαίσ

περιερχομένης των εκείνους θυγατρών. Ήτονταν αναγνωρίσιας
άποδωσης είς τὴν ποίησίν τὸν πλοῦτον τῆς.
λίγον κατ' ὀλίγον δὲ μωρός δὲ Μωρεάς μετά μακράν
ν ψυχωρεῖ καὶ τείνει πρὸς τοὺς κλασσικούς
νοῦμενος τὸ παρελθόν ποῦ δὰ τὸ σκοπτήρα δέσ-

Καὶ γράφει τὰς «*Stances*» καὶ τὴν «*Ιριγύνειαν*», ὅφος καὶ ἡ γλῶσσα τὸν Μωρεᾶς εἶναι τοιαῦτα, δὲ Γιαλτιέ ποὺ δὲν ἔξενων ἀν ὁ Μωρεᾶς εἶναι

ποιητης γραφων γαλλικα. η ποιητης γαλλος σκε-
νος εσ οντος ελληνη.
ει την ιγνένειαν, ξεκαιδουμετε παρακατω, ηθε-
προ παντος να δωσω εις το σημερινων κοινων-
εντιτωπων που έκαμψε εις την αρχαιοτητα το
α του Ευριπιδου. Δεν είμαι οδιαφορος προς την
τον λογισιν, την δροσιν θα έκερδιμα με μιαν
ανην είκονα μυθολογικων χρόνων, αλλα θελω
ης να καταστησω τον λαον κοινωνων ένος τρομε-
ρδάματος το διποτον παρουσιαζει ειν της σκηνης
νθράπτινα πάθη και προκαλει συγκρουσεις που
πληγουν το τυεμα και σφιγγουν την καρδια. Δεν
ωσα την φρασιν του Ευριπιδου αλλα βεβαια απέ-
το αισθημα. Χαρις εις το μυστηριον του άπαρι-
ξοχουμε εις επικοινωνιαν με τους ελληνας ποιη-
και σύμπασχω προ πάντων με τους Αθηναίους,
η Σοφοκλη, τον Ευριπιδην, και με τον Αισχύ-
λομην. Δεν μετεφρασα τον θεριπιδην αλλα και
ον έπειδωσα πιστεια. Δεν έκαμψε χρησιν του
πατος του Ηλιου το διποτον ηρεσε αλλοιεις εις
Αθήνας, αλλ' απέδωκα την είκονα με σημερινά

Car la nuit se retire et déjà le matin
Se lève sur la mer et blanchit le rivage.

Εἰς τὸ Σικάγον μία νέα σχολή διείτης ἀνεφάνη, οἱ ὁμοφάγοι. Οἱ δέκα χιλιάδες ὅπαδοι τῆς, μεταξὺ τῶν ὅποιον καὶ ὁ ἐκαπυμυριοῦχος Ροκφέλερ, δὲν τρώγουν τίποτε ψῆμένον ὅλα ὡμάς κρέας, γόρτα, αὐγά. Κάτω τὸ φωμί, ἀλλά πάσται, δὲν τη ψῆμένον. Στρείδια, ὅλα τὰ δστροκα, μέλι, κρέας καπνιστό, σαλάτα, τυρί, γάλα, καρποί, σιτάρι λυωμένο, βράψη ἀβραστη, κρεμμύδια ἀποτελοῦν τὴν τροφὴν των. Τὸ ψῆμιμον καταστρέφει τὰς τροφὰς. Η ἀσθένεια, λέγουν, εἶναι συνέπεια τῆς μὴ τηρήσεως τῶν φυσικῶν νόμων. Η φύσις μᾶς παρέχει τὰς τροφὰς ὁμάς καὶ ὁμάς πρέπει νὰ τὰς τρώγωμεν. Η δίαιτα αὐτῇ παρατείνει τὴν ζωὴν διότι δὲν ἀναπτύσσει εἰς τὸ αἷμα τὰ διάφορα ἄλατα καὶ ἄλλα σώματα τὰ ὅποια καταστρέφουν τὸν δργανισμόν.

Εἰς τὸ Κότ - σὲντ - Αντρέ, πατρίδα τοῦ Μπερλιόζ, ἐπ. εὐκαιρία τῆς ἐκ ιποτασηρίδος τοῦ μεγάλου συνθέτου μετέβαλαν τὴν οἰκίαν ὅπου ἐγεννήθη εἰς μουσείον τοῦ Μπερλιόζ. Πλειστα ἀντικείμενα, ἔνα χειρόγραφον τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, γελοιογραφία καὶ ἄλλα ἀποτελοῦν τὴν συλλογὴν τὴν ἐνθυμίζουσαν τὰς διαχρόους ἐποχὰς τῆς ζωῆς τοῦ καλλιτέχνου.

Προσεχῶς ἐκδίδεται ὑπὸ τοῦ κόμητος Σοδερίνι ἡ Ιστορία τοῦ Λέοντος Βίου. Ο συγγραφεὺς συνεβούλευθη τὰ δρχεῖα τοῦ Βατικανοῦ καὶ ἔλαβε μακρὰς συνεντεύξεις μὲ τὸν καρδινάλιον Ραμπόλλα.

Τὸ δόγμα τοῦ Οκταβί Μιρμπώ «Les affaires sont les affaires» παῖζεται συγχρόνως εἰς τὸ Βερολίνον, τὴν Βιέννην, τὴν Δρέσδην καὶ τὴν Φραγκφούρτη.

Ἀπέθανε δὲ μέγας ἄγγελος φιλόσοφος "Ἐρβερ Σπένσερ". Προσεχῶς θὰ δώσωμεν μετάφραστιν μᾶς τῶν μελετῶν του.

NEA BIBLIA

BΙΟΣ ΟΥΑΣΙΓΚΤΩΝΟΣ ὑπὸ Αριστοτέλους Π. Κουρτίδου. — Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὀφελίμων βιβλίων. Ἀθῆναι 1903 τυπογραφεῖον Κ. Μάισνερ καὶ Ν. Καραγαδόνη σχ. ίβον σελ. 104 δραχ. 0.40.

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΗΝ ΑΝΑΤΟΜΙΑΝ τοῦ χροιειδοῦς πλέγματος τῶν κοιλῶν τοῦ ἔγκεφράλου, ὑπὸ Κ. Τσιμηνάκη. Ιατροῦ ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΑΜΑΛΙΕΙΟΝ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ τῶν ποραίων, ἐτησία λογοδοσία — Συνεδρίασις τῆς ἐτησίας τακτικῆς γενικῆς συγκλενόσσων τῆς Έπαρχείας τῆς 21 Νοεμβρίου 1903. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ. Έν Αθήναις 6-11 Μαΐου 1901. Τόμος δεύτερος. Έν Αθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΜΕΛΕΤΗ ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Αγχιάλου Βασιλείου. — Βιβλ. Μαρασλή δρ. 216. — Έν Αθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΘΕΟΦΙΛΟΥ Γ. ΒΟΡΕΑ Ἐλεγχος Ν. Α. Παπαγιαννοπούλου, Ἀθηνησιν ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

Ἄγγελλοται ὑπὸ τοῦ Συλλόγου πρὸς διάδοσιν ὀφελίμων βιβλίων :

Ο ΜΕΤΑΞΟΣΚΟΛΗΣ ὑπὸ Γ. Κυριακοῦ.
ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ ΤΟΥ 19ου ΑΙΩΝΟΣ ὑπὸ Κ. Μελᾶ.

Η ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

Ex τῆς Ἐφημερίδος «Αθήνα»

